

Çetin, Özge- Füsün Bilir Ataseven (2020). "Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarında Çevirmenler: Etnometodolojik Çözümleme Çalışması". *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*. Çeviribilim Özel Sayısı, s. 73-112.

BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ ARAÇLARINDA ÇEVİRMENLER: ETNOMETODOLOJİK ÇÖZÜMLEME ÇALIŞMASI *

TRANSLATORS IN COMPUTER AIDED TRANSLATION TOOLS: AN ETHNOMETHODOLOGICAL ANALYSIS STUDY

Öğr. Gör. Özge ÇETİN**
Amasya Üniversitesi
ozge.cetin@amasya.edu.tr

Prof. Dr. Füsün BİLİR ATASEVEN***
Yıldız Teknik Üniversitesi
fusunataseven@gmail.com

Öz

Günümüzde, çevirmenlerin ve çeviri programlarıyla çalışan yöneticilerin teknolojiye nasıl baktıklarını ve kabullendiklerini görebilmek önemlidir. Bu çalışmada çevirmenlerin Bilgisayar Destekli Çeviriye yaklaşımlarını "nasıl oluşturduklarını" anlamak ve "kullandıkları yöntemleri çözümlmek" için teknoloji pratiklerinde kullandıkları anlamlandırma yöntemleri çözümlenmeye çalışılmıştır. Bunun başarılabilmesi için ise bireyleri tek tek inceleyen etnometodolojik araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada çevirmenler, redaktör / editörler ve öğrenciler ayrı ayrı incelenmiştir. Serbest çevirmen olarak çalışan kişi sayısının tam bilinmemesinden dolayı bu evreni tahmin etme olasılığı

* Bu makale tarafımızdan hazırlanan "Bilgisayar Destekli Çeviriye Eleştirel Bir Bakış" isimli doktora tezinden faydalanılarak türetilmiştir.

** ORCID: orcid.org/0000-0002-7249-8755

*** ORCID: orcid.org/0000-0003-4204-7600

düşüktür. Bu yüzden, olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemi olarak kolaylıkla bulunabileni örnekleme (Convenience Sampling) yöntemine gidilmiştir. Oluşan bazı etik problemlerden dolayı, veri toplarken, katılımcıların bazılarında Google forms üzerinden görüşme belgesi paylaşılmıştır. Erişilebilen diğer katılımcılarda ise gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Çözümleme çalışmalarında Maxqda 2018 programı kullanılmış, tarafların dizinsel / bağlama gönderimli ifadelerine, üyelerin pratik eylemlerine, pratik eylemlerinin refleksif özelliklerine ve üyelerin arka plan beklentilerine bakılmıştır.

Katılımcıların Bilgisayar Destekli Çeviriyi kullanma ile ilgili ifadeleri incelendiğinde, sosyal ortamlarına göre değişebilen çeşitli anlamlandırma metotları kullanabildikleri gözlemlenmiştir. Çalışmada çevirmenler bu programları var olan hiyerarşik yapıları içerisinde üst denetim mekanizmalarına bağlı anlamlandırmakta, redaktör / editör / yöneticiler ticari ilişkilerine bağlı anlamlandırmakta, öğrenciler ise eğitim ve deneyimlerine bağlı anlamlandırmaktadırlar. Bireysel anlamlandırma yöntemlerinin bu yöntemle analiz edilmesi sadece teknoloji konusunu Çeviribilim’de dost / düşman gibi konumlandırmaktan daha farklı bir noktaya taşımakla kalmaz, aynı zamanda bu programların üreticilerine de önemli veriler sunar.

Anahtar Kelimeler: Etnometodoloji, bilgisayar destekli çeviri, çevirmen, Maxqda, çeviri belleği.

Abstract

Today it is important to see how translators and managers evaluate and embrace the technology. In this study, we tried to analyze the sense methods translators use in their technological practices, to understand "how they establish their understanding on computer aided translation tools" and analyze "the methods they use". To achieve that, we resorted to ethnomethodological research method which investigates individuals one by one.

In this study we investigated translators, redactors / editors and students respectively. Due to freelancers' numbers uncertainty, it is unlikely to anticipate the entire population. Therefore, we resorted to Convenience Sampling model as a Non-Probability Sampling Method. During collecting data, because of some ethical problems, we shared written- structured interview forms through Google Forms for some participants. For the other participants, we could reach, we resorted to the observation and interview methods. In analysis part, we used Maxqda 2018 program. We searched for the indexical properties of the actors, their practical actions, reflexivity of those practical actions and background expectancies of members.

With this analysis of participants' expressions about computer aided translation, we observed that participants could use several sense methods changing according to their social settings. Study shows that translators establish their sense methods in accordance with higher control mechanism in their hierarchical social order, redactors / editors / managers establish their sense methods in accordance with their commercial affairs and students establish their sense methods in accordance with their education and experiences. Analyzing individual sense methods with this way not only brings a different approach to position the technology issue in Translation Studies as a friend / foe, but also furnishes essential data for these programmers.

Keywords: Etnometodology, computer aided translation, translator, Maxqda, translation memory.

Giriş

Hız ve tutarlılık konusunda katkıları olması iddiası ile çevirmenlerin gündemine giren Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ / CAT) ve Çeviri Bellekleri (ÇB / TM), daha güncel kullanımı ile Çeviri Yönetim Sistemleri (ÇYS / TMS) (Canım Alkan, S. 2017:75) çeviri bürolarının piyasada öne çıkma hamlelerinden biri gibi görünmektedir. Bu çalışmada, eski veya yeni sistem her tür programı kullanan katılımcılar üzerine bir araştırma yapılmış, dolayısı ile Bilgisayar Destekli Çeviri adı kullanılmıştır. Temelde bilgisayara kurulan bir yazılım aracılığı ile veya bulut tabanlı sistemler aracılığı ile (internet ile uzaktan erişerek) çevirmenlerin çeviri eylemini gerçekleştirebildiği bu programlar çevirmene yardımcı araçlar olarak da tanımlanabilir. Burada çeviri eylemini gerçekleştiren çevirmen, ona sağladığı “hatırlatma temelli” sistemi ile Bilgisayar Destekli Çeviri programları yardımcı araçlardır.

Çeviribilimde, konu ile ilgili şimdiye kadar “makinelere yerimizi alır mı” kaygısından, “Çeviri teknolojileri daha nasıl geliştirilebilir” ya da “Çeviri teknolojileri eğitimi” gibi çeşitli çalışmalar bulunmakta ve konu üzerine çalışmalar devam etmektedir. Ümit Özyayın (Makine Çevirisi Bizi İşimizden Edecek mi? Başlıklı E-Kitap bölümü. 2015) ve Richard Samson (Computer Assisted Translation. 2005) gibi araştırmacılar, teknolojinin çevirmenlerin geleceği üzerindeki etkileri ile ilgili çalışmalarını sorgulayan

bakış açısına sahip iken, Lynne Bowker (Translation Memory and The Text. 2006) ve Anthony Pym (Translation Skill Sets In A Machine Translation Age. 2013) gibi araştırmacılar eleştirel yaklaşımın yanı sıra bu sistemlerin içeriği ve daha nasıl geliştirilebileceği ile ilgilenir. Sözü geçen çalışmaların yanı sıra yapılmış ve yapılmakta olan farklı çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak konuyu çevirmenler üzerinden değerlendiren az sayıda çalışma yer almaktadır. Bunlardan birisi de etnografik yöntemle incelenmiş bir çalışma olan Matthieu LeBlanc'ın "Translators on Translation Memory (Çeviri Belleklerinde Çevirmenler)" (2013) adlı çalışmasıdır. Ancak LeBlanc'ın çalışması sadece Kanada'daki çevirmenlere odaklanmakta ve Çeviri Belleklerinin avantaj ve dezavantajları üzerinde durmaktadır ve inceleme yöntemi olarak etnografik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada ise çevirmenlerin ve çeviri programlarıyla çalışan yöneticilerin program kullanımı sırasında bu teknolojilere nasıl baktıkları, nasıl kabullendikleri, üyelerin Bilgisayar Destekli Çeviriye yaklaşımlarını "nasıl oluşturdukları" ve "anlamlandırırken kullandıkları yöntemler" çözümlenmeye çalışılmıştır.

76

Bu çalışmada bireyleri tek tek inceleyen etnometodolojik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yorumcu sosyoloji olarak da adlandırılan söz konusu yöntem, "üyelerin anlamlandırma yöntemlerine" odaklanmaktadır ve daha önce Çeviribilim'in araştırma alanlarından biri olan çeviri metin incelenmesinde kullanılmıştır. Çalışmada klasik sosyolojik yöntemlere başvurulmamasının nedeni, yeterli sayıda çevirmene ulaşılarak, verilen cevaplardan istatistiki bir sonuca ulaşmak fikrinin, çalışmada yapılmak istenen ile uyuşmamasıdır. Çünkü amaç onların ne düşündüğünü ortaya koymak değil, çalışılan grup üzerinden ortaya çıkan düşünme yöntemlerini çözümlenektir. Bu nedenle iş yoğunluğundan, müşteri mahremiyetinden veya farklı sebeplerden bilgi paylaşımında bulunamayan çevirmenlerin büyük bir katılımcı oranı içerisinde yüzdeler olarak yer almasındansa, küçük ölçekli bir araştırma ile bireysel yaklaşımlarının gözlemlenebileceği fikrine ulaşılmış ve elde edilen verilerin istikrarlı özelliklerinin sürecine ve süreç hipotezine odaklanılmıştır.

Harold Garfinkel'e göre Etnometodolojik araştırmalar genellemeler içermez, düzenlemeler formüle etmez (Garfinkel, 2014:8). Sadece var olan anlamlandırma yöntemleri ortaya konulur. Ancak bu sayede bu anlamlandırma yöntemlerinin detaylarına inilebilmektedir ve bu türden bir bilgi sayesinde bu öngörülebilecek teknolojinin dost / düşman olması ikiliklerinin dışında ya da arasında ne tür değişiklikler olabileceği ortaya konulabilir. Bireysel anlamlandırma yöntemlerinin analiz edilmesi sayesinde sadece teknoloji konusundaki anlamlandırma yöntemlerindeki değişiklikler göz önüne serilmiş olmaz, aynı zamanda bu programların üreticilerine de programlarının kullanıcıları hakkında önemli bilgiler sunulmuş olur ve en önemlisi Çeviribilimde teknolojinin ve çevirmenlerin yeri ve geleceği açısından önemlidir.

Çalışmada çevirmenlerin ve çeviri dünyasındaki üyelerin teknoloji ile ilgili gündelik eylemlerine dair açıklanabilir kılma prosedürleri incelenmiş ve "çeviri ile ilgili üyelerin anlamlandırma yöntemlerinin" ortaya konulması hedeflenmiştir. Bunun için çevirmen, redaktör / editörler ve öğrenciler incelenmiştir. Bu evreni tahmin etme olasılığı düşük olduğundan, olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemi olarak, kolaylıkla bulunabileni örnekleme (Convenience Sampling) yöntemine gidilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak da oluşan bazı etik problemlerden dolayı katılımcıların bazılarında Google forms üzerinden görüşme belgesi paylaşılmış, erişilebilen diğer katılımcılarda ise gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılarak veri üçlemesi yaratılmaya çalışılmıştır. Çözümleme çalışmalarında Maxqda 2018 programı kullanılmış, tarafların dizinsel / bağlama gönderimli ifadelerine, üyelerin pratik eylemlerine, pratik eylemlerinin refleksif özelliklerine ve üyelerin arka plan beklentilerine bakılmıştır.

Araştırma Deseni

Etnometodolojide bireylerin gündelik hayatlarını nasıl ifade ettikleri, gündelik hayatlarında ne yaptıkları kadar önemlidir. "Sokaktan ve uzman birinin sosyoloji yaparken "gerçek dünya"ya her referansı, fiziksel veya biyolojik olaylara olduğunda bile, gündelik hayatın organize etkinliklerine bir referanstır"

(Garfinkel, 2014:7). Bu nedenle bu çalışmada çevirmenlerin ifadeleri görüşme ve gözlem aracılığı ile incelenmiştir. Buna ek olarak, yine teknolojinin yardımıyla, açık uçlu hazırlanan ve elektronik ortamda paylaşılan yazılı görüşme formları ile insanların çalışma hayatları ve mahremiyetleri ihlal edilmeden onlara daha kolay ulaşılabilmesi sağlanmıştır.

Çalışmada çevirmenlerin yaklaşımlarını nasıl ürettiklerine bakılırken bunu tek başına oluşturmadıklarının da hesaba katılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu noktada birlikte çalıştıkları redaktör / editör ve yönetici konumundaki üyeler ile gündelik hayatları içerisinde kendi anlamlandırma metotlarını geliştirilmekte olacağı için çevirmenler ayrı, redaktör / editör ve yöneticiler ayrı değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra Çeviribilim eğitimi almakta olan öğrencilerin de daha eğitim sürecinde iken bu anlamlandırma yöntemlerini nasıl oluşturdukları gözlemlenmiştir. Bu sayede öğrencilerin anlamlandırma metotları ve aktif çalışan çevirmenlerin anlamlandırma yöntemleri ayrı ayrı değerlendirilebilmiştir.

78

Çalışmada güvenilirliği artırmak için üç ayrı veri toplama yöntemi uygulanmış ve üç farklı gruptan veri toplanmıştır. Birinci veri toplama yönteminde, çevirmenler ve redaktör / editör / yönetici konumundaki kişilerin görüşleri yazılı görüşme soruları (açık uçlu olarak) ile elde edilmiş, altı çevirmen ve altı redaktör / editör / yönetici olmak üzere on iki kişiye sorulan (30'ar soru) sorular analiz edilmiştir. İkinci veri toplama yönteminde ise üç yönetici (patron X-45 dk. /operasyon müdürü Y-30 dk. /patron Z-48 dk.) ve bir çevirmen (16 dk.) (toplamda 138 dk'lık görüşme analizi) ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve bu görüşmelerin deşifreleri analiz edilmiş, üçüncü veri toplama yöntemi olarak da öğrencilerin BDÇ atölye sunumları üç dönem üst üste gözlemlenmiş ve deşifreleri (2017 gözlem 37 dk.—2018 gözlem 39 dk. ve 2019 gözlem 29 dk. toplamda 111 dk'lık gözlem) analiz edilmiştir. Elde edilen veriler ise çevirmenler (1. Grup), redaktör / editör / yöneticiler (2. Grup) ve öğrenciler (3. Grup) olmak üzere üç farklı grup üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmada veriler ayrı ayrı, aşağıdaki ana başlıklar altında

toplanabilecek anlamlandırma yöntemlerini ortaya çıkartmak üzere çözümlenmeye çalışılmıştır.

- 1- Teknolojiyi kendilerine dost / düşman olarak anlamlandırma yöntemleri
- 2- Çevirmenlik mesleği ve oluşumları (çeviri metin, müşteri, patron, üst konumdaki diğer üyeler) üzerine kendi konumlarını anlamlandırma yöntemleri

Birinci veri toplama yöntemi olan yazılı görüşme için hazırlanan sorular, yarı-yapılandırılmış bir şekilde, ikinci bir veri toplama yöntemi olarak bir çevirmene ve iki patron ve bir operasyon müdürüne sorulmuş ve tüm katılımcıların cevapları MAXQDA programı ile analiz edilmiştir. En sonunda da öğrenci grubunun gözleminin deşifreleri bu analizler ile karşılaştırılmıştır. Böylece çevirmenlik eğitimi alan bireyler ile alanda çalışan bireyler arasındaki anlamlandırma yöntemleri arasında fark oluşup oluşmadığına bakılmıştır. Bu sayede çevirmenlerin mesleği yapma nedenleri ve Bilgisayar Destekli Çeviriyi kullanma ile ilgili ifadeleri incelenmiş, çalıştıkları ya da buldukları ortama göre değişebilen çeşitli anlamlandırma metotları kullanabildikleri görülmüştür.

Çeviri ve Etnometodoloji

Etnometodoloji İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da 50'li ve 60'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Kuramsal öncüsü, T. Parsons'ın öğrencisi Harold Garfinkel'dir. 1945'te jüri müzakerelerine ait kayıt bantlarını çözümlenmeye karar vermesi ile ortaya çıkan *Etnometodolojide Araştırmalar* (1967) kitabı bu alanın temel kitabı kabul edilir. Klasik sosyolojiden farklı yöntemler kullanan ve yine sosyolojinin bir alt alanı olarak kabul edilen bir yaklaşımdır. Prof. Dr. Yücel Bulut'un İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Sosyoloji dersleri için hazırlamış olduğu Sosyolojiye Giriş 1 adlı kitabında vermiş olduğu yalın anlatımla özetleyecek olursak, Etnometodoloji; "Etno" bir grubun üyeleri, halk ya da insanları, "Metodoloji" üyelerin içinde buldukları durumları anlamlandırmadaki yöntemlerini anlatan kelimelerinin bir arada kullanılması ile isimlendirilmiştir (Bulut,

2013:133). Alain Coulon'un tanımı ile "bireylerin gündelik eylemleri anlamak ve gerçekleştirmek için kullandıkları metotların, yani iletişim kurarken, kararlar alır, akıl yürütürken başvurdukları metotların araştırılmasıdır." (Coulon, 2015:28). Diğer bir deyişle bir guruba ait bireylerin içinde buldukları durumu anlamlandırma yöntemlerini ortaya koymaktır. Harold Garfinkel'in kendi tanımına göre "Etnometodoloji, bağlama-gönderimli ifadelerin ve diğer pratik eylemlerin rasyonel özelliklerini, gündelik hayatın organize (düzenli) ve ehliyetli pratiklerinin olumsal süregelen icrası olarak araştırır." (Garfinkel, 2014:29).

Garfinkel'in daha kitabının başlarında belirttiği gibi "Etnometodolojik araştırmalarda üyelerin metotları, gündelik etkinliklerini ... açıklanabilir kılan metotlar olarak ... analiz edilir" (2014:7). Vurguladığı en önemli noktalardan birisi "etnometodolojik araştırmaların düzeltmeler formüle etmek veya önermek için olmayışıdır ve pratik eylemlerle ilgili çözümler önerilmez" (2014:8). Garfinkel'e göre "üyelerin düzenli gündelik ilişki ortamlarını ürettikleri ve düzenledikleri etkinlikleri ile onların bu ortamları açıklanabilir kılma prosedürlerinin aslında aynı şeyler olarak görülmesi gerekir" (2014:17). Yani çevirmenlerin çalışma ortamlarında "ilişki ortamını ürettikleri ve düzenledikleri etkinlikleri" olarak ele alınabilecek her şey çevirmenlerin "eylemlerini açıklama yöntemleri" ile birbirine eş değerdir.

Ülkemizde ve Dünyada Etnometodolojik yaklaşımlarla yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Alanın yukarıda saydığımız baş yapıtlarının dışında, Cuff & Sharrock, & Francis'ten "Meaning and Action (Anlam ve Eylem)"(2012) , Moira Inghilleri'den "Sociological Approaches (Sosyolojik Yaklaşımlar)" (2009), Kıvanç & Haleva'dan "Elif Şafak'ın Araf Adlı Romanında Kültürel Olgu ile Anlam ve İmge Alanları Bağlantısı: Etnometodoloji Işığında Bir Çeviri Metin İrdelemesi" (2015), Duygu Çurum Duman'ın "Toplum Çevirmenliğine Yorum Bilgisel Bir Yaklaşım: Sağlık Çevirmeni ve Öznellik" (2018), Aslı Araboğlu'nun "İki Aynı / Ayrı Dilde İki Aynı / Ayrı Otobiyografik Yapıt Üzerine Etnometodoloji-Çeviribilim

Odaklı Bir İnceleme” (2015), Füsun Bilir Ataseven & Duygu Çurum Duman’dan “Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği Mevzuattan Sahaya” (2019) ve yine Füsun Bilir Ataseven’den “Arafta Üretilen Yazınsal Metinler” (2015), Füsun Bilir Ataseven & Hülya Yılmaz’ın “Les passeurs / médiateurs culturelles et leurs rôles d’intermédiaire facilitateur” (2013) gibi çalışmalar, Etnometodolojik yöntem ile veya yöntem üzerine yapılmış çalışmalardan bazılarıdır.

Etnometodolojik araştırma, gündelik hayatlara ve öznel ifadelere dayalı yapılan bir araştırmadır ve Etnometodolojik araştırmalara göre bireyler gündelik hayatın akışı içerisinde bir anlamlandırma süreci içerisinde hareket ederler. Başka bir deyişle bazı sosyolojik yaklaşımların benimsediği gibi bir takım ön kabuller ile değil, esnasında yapılan bireysel anlamlandırmalarla hareket ederler. Garfinkel’e göre “üyelerin düzenli gündelik ilişki ortamlarını kendileri sayesinde ürettikleri ve bir düzene soktukları etkinlikleri ile onların bu ortamları açıklanabilir kılma prosedürleri aslında aynı şeylerdir.” (Giddens, Anthony. 2003:55). Bu eşitlikten yola çıkılarak bireylerin gündelik hayatları onların anlamlandırma yöntemleriyle ilgili izler taşıyor ise, bireylerin anlamlandırma yöntemleri de aynı şekilde bireylerin gündelik hayatları ile ilgili izler taşır denilebilir.

Etnometodolojide birtakım şeylerin belirli bir hipotez dahilindeki istikrarına değil “süreç hipotezine” bakılır (Coulon, 2015: 28). Yani şeylerin hipoteze bağlı istikrarına değil, istikrarlı özelliklerin sürecine bakılır. “Aktörlerin kurallara göre davrandıklarını veri olarak almak yerine, onların bu kuralları uygularken kullandıkları metotları ortaya çıkarmaya çalışır” (2015: 29). Bunun için de aktörlerin bilgiyi “nasıl ürettiklerini, müzakere ettiklerini ve dili bir kaynak olarak nasıl kullandıklarını” gözlemler. (2015: 29). Burada bahsedilen “nasıl ürettikleri, müzakere ettikleri, dili nasıl kullandıkları” kısmı aktörlerin “pratik icralarıdır”. “Toplumsal hayat dil ile inşa edilir” (2015: 28). 1000 çevirmene sorulduğunda 999 tanesinin “BDÇ’yi severek kullanırım / mecbur olduğu için kullanırım” türünden vereceği yanıt ve elde edilecek anlamlı istatistiki sonuç eninde sonunda çevirmenlerin ağırlıklı çıkan sonuca göre hareket

edeceğini ön görecektir. Halbuki Garfinkel'e göre toplumsal pratikler sürecin içerisine ve esnasında oluştururlar. Dolayısıyla çevirmelerin "BDÇ'yi kullanması / kullanmaması" ile ilgili ön kabuller elde etmekten ziyade çevirmenlerin kullanıp kullanmamaları ile ilgili pratik eylemlerini nasıl betimledikleri, betimlerken bahsettikleri pratik eylemleri nasıl anlamlandırdıkları, konuşurken ne tür arka plan beklentileri ile konuştukları bu etnometodolojik yöntemle çözümlenebilir.

Bulgular

1- Çevirmenler

Çalışmaya yazılı görüşme yöntemi ile katılan çevirmenlerden altı kişiden üç tanesi BDÇ kullanmakta, bunlardan bir tanesi serbest sözlü çevirmenlik yapmakta ancak zaman zaman BDÇ kullanarak yazılı çeviri de yapmaktadır. Altı çevirmenden ikisi tam zamanlı bir büroda BDÇ ile çalışmaktadır. Çevirmenlerin bireysel olarak gündelik kavrayışlarını nasıl yapılandığı onların bireysel betimlemelerinde yatar. "Bir durumu betimlemek onu inşa etmektir" der Coulon (2015:36). Bu nedenle üyelere BDÇ'ye ve mesleğe bakış açıları sorulmuş ve bunları nasıl ifade ettiklerine bakılmıştır. Mesleği yapma sebepleri ile ilgili genel olarak başvurdukları ifadeler "küçük yaştan beri hayalimdeki meslek", "keyif", "kültür çalışmalarını sevip, dilin sınırlarını zorlamaktan hoşlanmak", "para kazanmak amacıyla başlayıp işte iyi olduğunu fark edip sonradan sevmek", "yükselmek", "yabancıların değer vermesi", "iyi para kazanmak", "tamamen duygusal" şeklindedir. Bir üyenin "tamamen duygusal ama keyif almak da önceliğim. (Yazılı görüşme-Katılımcı M70-Çevirmen)" cümlesindeki "tamamen duygusal" ifadesi dikkati çekmektedir. Üye nüktedan bir dille bunu belirtmeyi tercih etmiş olsa da "elbette her şey para değil" düşüncesini de belirtmek ister gibi devamına "ama keyif almak da önceliğim" ifadesini eklemiştir. Buradan üyenin "tamamen duygusal" ifadesi ile maddi sebeplere gönderme yaptığının anlaşılması beklentisi olduğu açıktır. Diğer taraftan üye, bu göndermesinin anlaşılmasını beklediği gibi, "nüktedan bir şekilde ifade edildiği ve tamamen yanlış anlaşılmadan işin içinde maddiyat olsa da sevilerek yapılmasının da önemli olduğu"

yönündeki örtük niyetinin de anlaşılmasını beklemektedir. BDÇ konusunda “kullanıp kullanmadıkları ve mesleğe katkısı olup olmadığı” sorulduğunda altı çevirmenden üçü kullandığı için “kolaylaştırdığını” söylemiş, bir kişi “kısmen” (kullanıp kullanmadığı ile ilgili) demiş, diğer iki kişi ise kullanmadığı için BDÇ ile ilgili bir yorum yapmamıştır.

2017 yılında çalışmaya yarı yapılandırılmış görüşme ile katılan Çevirmen X Mütercim- Tercümanlık mezunudur ve stajını yaptığı yerde çalışmaya başlamıştır. Bu kişinin ifadelerinin analizinden pratik gündelik eylemlerine dair bilgiler şöyle özetlenebilir. Çevirmen X birbiriyle bağlantılı ve aynı firmaya ait değişik zamanlarda yapılan çeviri işleri üzerinde çalışmaktadır. Bu yüzden Çeviri Belleğinden ve kullandığı BDÇ programının filtreleme özelliklerinden yararlanır. Bu filtreleri kullanmak onun elindedir. Program özelliklerini kendi çalışma tarzına uydurabilmektedir. Müşteri beklentilerini karşılamaya çalışır. Ayrıca müşteriye bir çeviri projesi için nasıl teklif sunulduğunu bilmektedir. Kalite kontrolünü kendi yapmakta ve bunu bir öz değerlendirme gibi düşünmektedir. Kilitli (yani daha önceden onaylanmış ve müşteri veya patron tarafından çeviride değiştirilmemesini sağlamak için kilitlenmiş), eşleşme oranı yüksek ama kaynak ile uyuşmayan çeviri eşleşmeleri ile ilgili problemler deneyimlemiş ve bununla ilgili müşteri ve patronu ile görüşüp düzeltmiştir veya en azından birkaç kere bu türden bir girişimde bulunmuştur. Önceden çeviri belleği var olan (kendilerinden veya müşteri tarafından gönderilen) çevirilerde, tutarlılığı sağlamak için çeviri belleğinden gelen eşleşmeyi koruması gerektiğini düşünür. Terimceye dikkat eder. Programda yazılmış müşteri yorumlarına dikkat eder. Çevirmen X'in yaptığı işi anlatırken bir yerde “Bu cümleyi çevirmeye başladığımız zaman öncelikle tabii ki de öznesini buluyorum.” şeklinde bir ifade kullanır. Üyenin bu cümlesinde “tabii ki de” ifadesiyle, araştırmacı ve orada bulunan patronun da “böyle olması gerektiğini yönünde” bir beklentisi olduğu söylenebilir. Katılımcının bir başka beklentisi ise araştırmacının kullandığı programın öğelerini oluşturan kısımların ve çevirmenin eylemlerin İngilizcelerini (datalar, match

rate'lere bakıyorum, pretranslate yapıyorum vs.) karşıdakinin biliyor olmasını beklemesidir.

Yazılı görüşme katılımcılarının da yine pratik gündelik eylemlerinden bahsetmelerini sağlamak için BDÇ'yi kullanım durumları ile ilgili sorular sorulmuştur. Üyelerden çevirmenlerde altı kişiden BDÇ kullanan iki kişinin de ücretsiz versiyonu ancak başlarda tercih edebilecekleri, bunun dışında ücretliyi tercih edecekleri, BDÇ kullanan diğer çevirmenin de (esas meşguliyeti sözlü çevirmenlik olsa da) ücretliyi tercih edeceği anlaşılmaktadır. Buradan “çevirmenler ücretli versiyonları tercih eder ya da daha çok güvenir” gibi bir sonuca varılamaz. Ancak burada dikkat çeken, bu çalışmada yer alan katılımcıların çoğunda “gelir az ya da serbest çalışan ise ücretsiz tercih edilmelidir” beklentisi olmasıdır. Aşağıda üyelerin ifadelerindeki “görünen ama gözden kaçan arka plan beklentileri” (Garfinkel, 2014: 61) görülmektedir. (APB: Arka Plan Beklenti; aşağıda APB ile verilen kısımlar üyelerin ifadelerinden elde edilen arka plan beklentileridir, herhangi bir genelleme ya da tespit içermemektedir. Üyelerin bu cümleleri hangi beklenti ile söylemiş olduğunun göstergesidir. Bireye özgüdür.)

MSA: Özellikle yeni başlayan serbest tercümanların kullanabileceği ücretsiz platformlar mevcut, ama bunların çoğunda bir şekilde kısıtlama olabiliyor. Hem tamamıyla özgür olmak hem de veri güvenliğini garanti altına almak için ücretli programları tercih ediyorum. (Çevirmen) (APB: üye ücretsiz olan programların çoğunun sınırlı bir erişime sahip olabileceği beklentisine sahiptir. Ücretsiz ürünlerin veri güvenliğinden şüphe eder.)

GUV'NOR: Ücretsiz versiyonla başladım ama sonrasında ücret vermem gerekirse veririm çünkü kat be kat fazlasını ajanstan zaten kazanırım. PROGRAM A bedava, Program Z, sunucudan CAL lisans çektiğimiz için bana bedava. Program X senelik 99 € ama Program Z'ye geçtiğimizden beri kullanmıyoruz, o nedenle lisansı yenilemedim. Lazım olursa satın alırım, çok büyük bir para değil. (Çevirmen) (APB: Üyeye göre ücretli / ücretsiz seçimini çevrilecek metin ve çevirmenin içinde bulunduğu durum (çalışma koşulları, çalışılan kişiler) belirler. Kazançla kıyaslandığında ücretli versiyonlar pahalı değildir.)

Yazılı görüşme soruları-Çevirmenler

Burada aynı zamanda “üyelerin eylemlerinin refleksif karakterleri (üyelerin sorgulamadan benimseyip, rasyonelliğini onayladıkları gizli kodlar (Garfinkel, 2014: 8))” ile ilgili betimlemelere dikkat edilmelidir. Üyelerin arka plan beklentileri aynı zamanda oluşturdukları refleksiviteyi işaret etmektedir. Üyelerin kullandıkları bu ifadelerden yola çıkarak “kazanç-ücretli tercihi” arasında yukarıda bahsedilen türden beklentilerle konuştukları anlaşılabilir. İfadelerini de bu beklentiler düzleminde oluşturmaları, onların bu gizli kodu benimseyerek anlamlandırma yaptıklarını göstermektedir.

Üyelerin devam eden bir konuşma içerisinde şaşırdıkları, sinirlendikleri anlarda “görünen ama gözden kaçan arka plan beklentilerini” (Garfinkel, 2014: 61) betimlemeye başlayacağından söz etmiştik. Konuşmanın aşağıdaki kısmına kadar çevirmen X’in onaylayarak ve dinleyerek devam ettiği bir kısımdan sonra araştırmacı söylenenler üzerinden çıkarımlarda bulunmuş, ancak çevirmen X araştırmacının “bu da senin ne kadar emek sarf edeceğini şey yapıyo...” şeklinde eksik bırakılan ifadesini “belirliyo, evet bu!” diye onayladıktan sonra söylenen “müşteriyle konuşurken de ona göre konuşuyorsunuz.” ifadesine ilave açıklama yapma gereksinimi duymuştur.

Moderatör: müşteriyle konuşurken de ona göre konuşuyorsunuz?

Patron X: tabi

Çevirmen X: evet. Ve burda bu dataları birazcık dikkatli bir şekilde değerlendirmek gerekiyor. Mesela direk şey diyebilirsiniz. ... atıyorum bir çevirmen saatte dört yüz kelime çevirebiliyorsa işte bu işi iki buçuk saatte bitirmesi gerekiyor diye düz bi matematik hesabına girebilirsiniz. Ama şöyle bişey var. Yüzde elli ve yetmiş dört aslında içerik olarak birbiriyle benzeyen ama tutup da bazen cümleyi tamamen silip tekrar çeviri yapmanızı gerektiren şeyler olabiliyor ama yetmiş beş, seksen beş ve doksan beş kesinlikle işinize yarıyo. Çok az bi kesim değişiklik gerekiyor.

Yarı-Yapılandırılmış Görüşme- Çevirmen X

Çevirmen X bu ifadesinden durumu tam olarak onaylayamadığı anlaşılmaktadır. Çünkü kendine göre farklı bir durum daha vardır.

Bunu ifade ederken de “Ve burda bu dataları birazcık dikkatli bir şekilde değerlendirmek gerekiyor” ifadesini kullanır. Ardından da %50-74 arasında birbirine benzese de farklı olabilecek eşleşmelerde çevirmenin silip baştan yazmak gibi bir iş yapması gerekebileceğini belirtir. Yani çevirmen X arka plan beklentisinde, çeviri belleği eşleşmelerinin her zaman çevirmenin ne kadar emek sarf edeceği ile ilgili çok kesin bir bilgi veremeyeceği fikrine sahiptir. Coulon’un “Gündelik etkinliklerimizin akışı içinde, konuşmalarımız sırasında- aynı zamanda kullandığımız sözcükler aracılığıyla- anlamı, düzeni ve yaptığımız şeyin rasyonelitesini inşa ettiğimizin farkına varmayız” (Coulon. 2015:36). Çevirmen X de kendi beklentisi ile örtüşen ifadelerde katılırken kısaca onaylamayı, örtüşmeyen yerlerde ise “katılmadığını” ifade etmenin bir yöntemi olarak onaylama cümlesinin hemen ardından onaylamadığı kısma geçmeyi ve arada “dikkatli değerlendirmek gerek” şeklinde bir uyarı ifadesi kullanarak düşüncesindeki farklılığı ortaya koymayı tercih etmektedir. Çevirmenin bu yöntemi kullanmasının ardında, patronunun yanında olması, karşı çıkmak istememesi, zaten böyle bir duruma gerek olmaması, o an aklına gelmiş olması gibi pek çok farklı durum yatıyor olabilir. Ancak burada kesin olan çevirmen X “pratik gündelik hayatında %50-74 arasında benzer görünüp aslında çok farklı olabilecek çeviri belleği eşleşmeleri olabileceğini varsaymaktadır. Bu durumda eşleşme oranının kendisine ne kadar iş yapacağı ile ilgili bilgi vermesi durumunun avantajının yanı sıra bu durumun patron veya müşteri tarafından da dikkatli değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekte, onlarında kendisi ile aynı beklenti içerisinde hareket etmesini beklemektedir.

Yazılı görüşme katılımcılarına “BDÇ’nin mesleğe katkısı” sorulmuş, böylece mesleki hayatlarındaki gizli kodlar olarak beklentilerinden bahsedip bahsetmediklerine bakılmıştır. Yine katılımcılara BDÇ ile çalışırken ilk dikkat ettikleri şeyler sorulmuş, BDÇ ile pratik deneyimlerinde karşılaştıkları durumları nasıl ifade ettiklerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Çevirmenler BDÇ’nin Mesleğe katkısı ile ilgili soruya “benzer metinlerle uğraşmama”, “tutarlılık”, “eksik çeviri veya çeviri hatalarını önlemesi”, “hız”, “iş gücünde kazanç”, “daha kolay proje yönetimi”, “ekip çalışması”,

“çeviri belleği”, “otomatik doldurma”, “koordinasyon”, “çevirmenin iş yükünü artırması”, “patronlara yaraması” şeklindeki ifadelerle yer vermiştir. Bu ifadelerden yola çıkıldığında çevirmenlerin gündelik hayatlarında “benzer metinler üzerinde uğraşmaktan ve tekrar eden ifadelerde tutarlılığı korumak için daha önceden ne kullandığını hatırlamak zorunda olmaktan hoşlanmadıkları, gündelik hayatlarında çeviri yaparken hata yapabilecekleri şeklinde (eksik çevirme, atlama) bir arka plan beklentisine sahip oldukları, çeviriler üzerinde birlikte çalıştıkları ve bunu yadırgamadıkları, BDÇ ile “hız ve iş gücünde kazanç” oluşabileceği beklentisine sahip oldukları, kimi zaman bunların “iş yükünü artırma” gibi kaygılara sebep olması gibi kişiden kişiye değişen anlamlandırma yöntemleri ile gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Çalışmada yer alan çevirmen katılımcıların hepsinin bir üst denetime tabi olarak çalışmakta olduğu söylenebilir. Katılımcılardan yazılı görüşme aracılığı ile ulaşılan çevirmenler ve redaktör / editör / yöneticilere, “Çevirmenler eşleşmelere sadık kalmak zorunda mıdır?” bağlamında üç soru sorulmuştur. Yazılı görüşmede çevirmenler gurubundakilerin sadece üçü BDÇ kullanmaktadır. Üç kişi soruyu yanıtlamıştır. Ancak 1. soruyu yanıtlayanlardan birisi BDÇ’yi yine kısmen kullandığını daha önceden belirten kişi değil, BDÇ kısmen kullandığını tahmin edilen başka bir katılımcıdır. Bir çevirmen ise BDÇ kısmen kullandığı halde bu sorulara cevap vermemiştir. Cevap verenlerden, BDÇ kullananların ikisi “evet” ve “sözleşme imzalıyorsun” şeklinde ifadelerle belirtmeyi tercih ederken kullanmayan bir kişi de “hayır” diye cevaplamıştır. Kullanmadığı halde soruya “hayır” diye cevap veren katılımcının, soru kendini ilgilendirmede için mi “hayır” deyip demediğine bakıldığında devam eden iki soruda olduğu gibi BDÇ ile ilgili diğer sorulara da cevap verdiği anlaşılmıştır. Katılımcının diğer yanıtları incelendiğinde, yine bu kişinin de serbest sözlü çevirmenlik yaptığı, dört dil bildiği anlaşılmaktadır ve arada yazılı çeviri işleri alarak BDÇ kullandığı anlaşılmıştır.

Çevirmen gurubundaki BDÇ kullanan Guv'nor adlı katılımcının "ÇB eşleşmelerine sadık kalmak zorunda olduklarını" düşünmesinin nedeni, bir önceki soruya verdiği yanıtın anlaşıldığı üzere, işe girerken imzalamış olduğu "sözleşme", BDÇ kullanan EA'nın ise daha sonradan söylediği "müşteriye danışma" ifadesi sebebi ile "müşteri isteği" olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yazılı görüşmede yer alan çevirmen katılımcılardan BDÇ ile çalışanların, patron veya müşteri tarafından belirtilen birtakım yönergeler doğrultusunda "sorumlu" oldukları kişilerin beklentilerini ön plana alarak ya da kendi menfaatlerini düşünerek hareket ettikleri söylenebilir. Çünkü çevirmen %100-%85 (aşağı yukarı) arasında bir eşleşme oranına sahip çeviride, eşleşen kısım ile ilgili uygun bulmayıp değişiklik yapacak olsa bile bunun ücretini alamayacaktır. Guv'nor eşleşmeleri kabul etmek zorunda olma durumunu "sözleşme ve zorunluluk" kelimeleri ile ifade ederken, "kaynak metinle uyuşmayan yerde nasıl davrandığını" aşağıdaki gibi zorunluluğu kabullendiğini belirtir şekilde yanıtlamıştır. Üstelik katılımcının ekibindeki diğer çevirmenlerinde aynı şekilde düşünüp davranmasını beklediği açıktır. Çevirmen EA ise basit bir şekilde "eşleşmeleri kabul etmek zorunda olduğunu, sonraki soruda da yine basit bir şekilde "müşteriye danıştığını" söylemiştir.

Moderatör: Eşleşme oranı yüksek olan ama hoşunuza gitmeyen, kaynak metinle uyuşmayan Çeviri Belleği eşleşmelerinde ne yapıyorsunuz?

EA- kullanır: Müşteriye danışıyorum.

Guv'nor- kullanır: Çeviri, şikâyet makamı değildir. Ben çok çeviriyi tümünden sildim baştan yazdım, düzeltme parasına. Ama bu şekilde kendinizi ajansa kanıtlıyorsunuz. Bu düşünce sisteminin ülkemize ters olduğunu biliyorum ama özellikle takım lideri olduğum için, özellikle ekibimde şikâyet eden adamdan nefret ederim. Oturup yapacaksınız.

Yazılı görüşme soruları-Çevirmenler

Çevirmenlere sorulan "Eşleşme oranı yüksek olan ama hoşunuza gitmeyen, kaynak metinle uyuşmayan Çeviri Belleği eşleşmelerinde ne yapıyorsunuz?" sorusuna BDÇ kullanan üç çevirmenden ikisi cevap vermiş bir tanesi "müşteriye danışırım"

diye yanıtlarken diğeri “takım lideri” olarak çalıştığını belirterek ücreti daha az olsa da “silip baştan yazması” gerekebileceği aksinin “şikâyet” olarak algılanabileceği yönünde bir ifade ile karşılık vermiştir. Bu durumda yazılı görüşmeye katılan çevirmenlerin müşteri kabul etmedikçe veya ücretini ödemedikçe ÇB’ye sadık kalması gerekeceği yönünde karar aldıklarını ve gündelik hayatlarında BDÇ ile çalışırken “yaptıkları sözleşme”, “müşterinin beklentisi” ve “ücretlendirme” kapsamında hareket ettikleri söylenebilir.

Moderatör: Eşleşmelerde belirli yüzdelerde değişiklik yaparsam ile görüşmem gerekir, çünkü...

EA- kullanır:

Guv'nor- kullanır: Görüşme yapamam, baştan sözleşmeyi imzalamışım.

Mbassador: Firma ile görüşme yapmak lazım. emek vermeden, karşılığı olacak mı bilmek gerekir.

Yazılı görüşme soruları-Çevirmenler

Çevirmenlerin 3. soruya verdikleri yanıtta yine “müşteri beklentilerini” (Katılımcılardan EA burada cevap vermese de bir önceki soruda müşteriye danışacağını belirtmiştir.) ön plana aldıkları ya da “sözleşmeye” göre hareket ettikleri söylenebilir. BDÇ kullanmayan (sözlü çeviri yapıp ara sıra BDÇ kullanıyormuş gibi görünen) çevirmen katılımcının ise yine müşteriyle görüşüp karşılığını (ücretini) alıp almayacağına göre hareket edeceğini söyleyebiliriz. Yukarıdaki üç soruyu da yanıtlamadan geçen çevirmen katılımcılardan (BDÇ kullanan) biri başka bir bölümde “Kontrol Raporu (Quality Assessment) verileri hakkındaki olumlu / olumsuz görüşleriniz nelerdir?” sorusuna aşağıdaki gibi yanıt vermiştir.

MSA-kullanır: Geri bildirim almak tercümanın kendini geliştirmesi adına çok önemli. Çeviri işletmeleri de QA raporlarını yalnızca tercümandan ücret kesmek yönünde bir bahane olarak kullanmak yerine, başarılı tercümanları da ödüllendirmeli.

Yazılı görüşme soruları-Çevirmenler

Yukarıda görüldüğü üzere büroda tam zamanlı çalışmasına rağmen MSA adlı BDÇ kullanan çevirmen katılımcı, ücretinin kesildiğini düşünmesine rağmen çeviri belleği eşleşmelerine sadık kalma ile ilgili sorulara yanıt vermemeyi tercih etmiştir. BDÇ kullanmadığını beyan ettiği halde Mbassador adlı katılımcı ise yine yukarıda bahsedildiği gibi yer yer BDÇ ile ilgili sorulara cevap vermeyi tercih etmiştir. Bu kişinin serbest sözlü çevirmenlik yapıyor olduğu göz önüne alındığında belirli bir hiyerarşi ve üst anlayışına göre çalışmama durumunun BDÇ'yi ve eşleşme - sadakat konusunu anlamlandırmasını etkilediği söylenebilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme katılımcısı Çevirmen X, BDÇ ile ilgili olumlu düşüncelerini oluştururken müşteri memnuniyetini ve kendi memnuniyetini birleştirerek oluşturmuş görünmektedir. O'na göre BDÇ çevirmenlik mesleğinde tutarlılığa katkıda bulunmuş, çevirmenin işine (eskiden çevrilmişlere değil, yeni çevirilere) odaklanmasını sağlamış, çeviri projesiyle ilgili planlamalarını kolaylaştırmıştır. Bunun yanı sıra daha önce bahsedildiği gibi tutarlılık konusunda "müşterinin beklentisi" ifadelerini kullanarak açıklama yaptığı gibi "terimleri takip edebilme" şeklinde kendi memnuniyeti ile ilişkilendirmiştir. Çevirmen X'in "Çevirmenler eşleşmelere sadık kalmak zorunda mıdır?" sorusu bağlamındaki ifadeleri aşağıdaki gibidir.

öncelikle müşteri bizden proje tarihi fark etmeksizin bir sonraki yapacağımız projenin tamamen tutarlı olmasını istiyor. ... Bu doğrultuda çeviri yapmamızı istiyorlar bizden zaten.

Mesela müşterinin bize gönderdiği ve daha önce onaylanmış çevirileri PROGRAM Z zaten kilitliyo, biz o sekmelerde herhangi bir şekilde değişiklik yapamıyoruz. ...

... Nasıl olsa yüzde ellisi çevrilmiş, ben bunu normalde üç saatte çevirmem gerekiyorsa bir buçuk saatte bitirdim çünkü yüzde ellisi bu şekilde bi hesap yapabilirim. Geri kalanlar da açıkçası yok sayabilirim ... Bana müşteri burdan size ödeme yapmıcaz derse bunu gayet normal karşılarım. Çünkü fazla bir efor sarf etmiyorum. ...

Yarı- Yapılandırılmış görüşme- Çevirmen X

Burada görüldüğü üzere çevirmenin bellekten gelen eşleşmeleri kabul etmesi üzerine düşüncelerini ifade ederken ki

açıklamalarında çevirmen X bolca müşteriye atıfta bulunmaktadır. Çünkü çevirmen X eşleşmeleri her ne kadar olumlu yönlerinden ele aldığı hem müşteri memnuniyeti hem kendi memnuniyeti ile ilişkilendirmiş olsa da “eşleşmelere uyma” durumu ile ilgili kafasında “müşterinin sistemde bunu kilitlemesi ve değişiklik olması halinde bile para ödemeyeceği” şeklinde bir arka plan beklentisi yer almaktadır.

2-Redaktör/Editör/Yöneticiler

Çalışmaya yazılı görüşme formunu doldurarak katılan altı redaktör / editör / yönetici bulunmaktadır. Bunların ikisi işletme sahibi, iki tanesi serbest redaktörlük / editörlük yapmakta, ikisi ise büroda tam zamanlı redaktör / editör olarak çalışmaktadır. Katılımcıların altısı da BDÇ ile çalışmaktadır. Çalışmaya katılan redaktör / editör / yönetici gurubundaki üyelerin BDÇ ve mesleğe bakış açılarını nasıl inşa ettiğini öğrenmeye çalıştık. Bu nedenle üyelere BDÇ'ye ve mesleğe bakış açıları sorup ve bunları nasıl ifade ettiklerine baktık. Redaktörler genel olarak keyif alarak yaptıklarını belirtirken BDÇ'nin de işlerini kolaylaştırdığını söylemişlerdir. Mesleği yapma sebeplerini anlatırken “keyif”, “araştırma”, “öğrenme”, “zevk”, “kendi tercihi”, “severek yapma”, “zor sorular :-), “yeteneklerime uygun” ifadelerine başvurmuş, hatta bir kişi “mesleği makine çevirisi arttığı için tercih ettiğini” belirtmiştir. BDÇ ile ilgili görüşlerinde ise “kolaylaştırdığı”, “maliyeti azalttığı”, “kaliteyi yükselttiği”, “olgunlaşmış araçlar kolaylaştırıyor” şeklinde ifadelere yer vermişlerdir.

Katılımcılara yine pratik gündelik eylemlerinden bahsetmelerini sağlamak için BDÇ'yi kullanım durumları ile ilgili sorular sorulmuştur. Aşağıda üyelerin ifadelerindeki “görünen ama gözden kaçan arka plan beklentileri” (Garfinkel, 2014: 61) görülmektedir. (APB: Arka Plan Beklenti; aşağıda APB ile verilen kısımlar aktörlerin ifadelerinden elde edilen arka plan beklentileridir, herhangi bir genelleme ya da tespit içermemektedir. Üyelerin bu cümleleri hangi beklenti ile söylemiş olduğunun göstergesidir. Bireye özgüdür.)

STRN: Ücretsiz olanı tercih ederim çünkü gelirim az. (Redaktör / editör) (APB: Gelir az ise ücretsizin tercih edilmesi, geliri çok ise ücretli tercih edilmesi normaldir. Üye bu sebep sonuç ilişkisinin karşı taraf tarafından anlaşılmasını bekler.)

K.Ş: Serbest çalıştığımın otürü ücretsiz sürümünü tercih ederim. (Redaktör / editör) (APB: Maaşlı çalışıldığında ücretli olan tercih edilebilir ya da şirket bunu sağlar. Serbest çalışıyor olmak ücretsiz kullanımın sebebidir. Üye bu sebep sonuç ilişkisinin karşı taraf tarafından anlaşılmasını bekler.)

B.D: Ücretsiz olan Program Y'yi. Çünkü hem çok gelişmiş hem de ücretsiz olması ve diğer araçların ücretlerinin EURO üzerinden hesaplanmasından dolayı kullanıyorum. Ayrıca bu platformda müşterilerden ve çeviri şirketlerinden doğrudan proje alabiliyorum. (Redaktör / editör) (APB: Hem gelişmiş hem de ücretsiz olması olumlu özelliklerdir. Gelişmiş teknolojiyi kullanmak için yüksek miktarlar ödemek ve aracı kişilerden iş almak mantıklı değildir. Üye bu sebep sonuç ilişkisinin karşı taraf tarafından anlaşılmasını bekler.)

M.Ö: soru tuhaf biraz:-) elbette ücretsiz versiyonu tercih ederiz ama hayatta hiçbir şey bedava olmuyor :-) (Redaktör / editör) (APB: Kimse teknolojik araçlar için bedel ödemek istemez ama emeğin karşılığı olmalıdır. Üye bu sebep sonuç ilişkisinin kendisi gibi olan diğer üyeler tarafından da paylaşılmasını bekler.)

ÇVBR: Ücretsiz olması masrafsız anlamına geliyor, ancak telif hakkı söz konusu olduğunda elbette yasalar göz ardı edilmemeli. (Redaktör / editör) (APB: Soru net anlaşamadığında akla gelen tüm olasılıkların yanıtı birleştirilebilir. Yani ücretsiz olandan kasıt bulut sistemler ya da benzeri ürünler (süreli-sınırlı erişim) ise mantıklıdır. Ücretsiz olandan kasıt lisans hakkının ihlal edilerek yasa dışı kullanılması şeklinde ise doğru değildir. Yasal olarak kullanılacak ücretsiz versiyonlar tercih edilmelidir. Üye bu sebep sonuç ilişkisinin karşı taraf tarafından anlaşılmasını bekler.)

RS: ... Tabii ki ciddi işler yapan bir çeviri profesyoneli olarak ücretli bir programı tercih ederim. Hatta bunlar içerisinde bana en çok yararı sağlayan Program X'i tercih ediyorum. (Redaktör / editör) (APB: öncesinde "ücretsiz olmasından kasıt..." gibi ifadeler yer almaktadır. Soru net anlaşamadığında akla gelen olasılıklar üzerinden yanıtlanabilir. Profesyonel çevirmenler ücretli tercih eder. Üye bu sebep sonuç ilişkisinin karşı taraf tarafından anlaşılmasını bekler.)

Yazılı görüşme soruları-Redaktör / editörler

Üyelerden redaktör formunu dolduranlarda ücretsiz tercihinin daha fazla olduğu görülürken (5'e 1), çevirmenlerde altı kişiden BDÇ kullanan ikisinin de ücretsiz versiyonu ancak başlarda tercih edebilecekleri, bunun dışında ücretliyi tercih edecekleri, diğer çevirmenin de ücretliyi tercih edeceği anlaşılmaktadır. Buradan "çevirmenler ve redaktörler ücretsiz versiyonları tercih eder ya da daha çok güvenir" gibi bir sonuca katıyetle varılamaz. Ancak burada da redaktör / editör / yönetici gurubundaki katılımcıların çoğunda "gelir az ya da serbest çalışan ise ücretsiz tercih edilmelidir" beklentisi vardır. Bu Garfinkel'in bahsettiği "görünen ama gözden kaçan arka plan beklentilerine" (2014: 61) güzel bir örnektir.

Yazılı görüşme formlarında ücretli / ücretsiz karşıt ikiliği ile sorulan bir soruya verilen bazı yanıtlar bu duruma güzel bir örnektir. Bir redaktör üyenin "soru biraz tuhaf:)" ile açıklamasına başlaması, O'nun "herkesin ücretsiz olanı tercih edeceğini" öngördüğünü göstermektedir. Aynı üye yine ücretsiz olanı tercih edeceğini "elbette" ifadesi ile belirtmiştir. Bunun yanı sıra beklentisinin "herkesin ücretsiz olanı seçeceği" yönünde olduğu anlaşılan üye, "ama hiçbir şey bedava olmuyor:)" ifadesi ile buna bir karşıtlık getirmiştir. Üyenin bazı ifadelerinin yanına gülücük koyması da duruma esprili bir şekilde yaklaştığının ya da en azından soruya kızgınca bir yanıt vermemekte olduğunun göstergesidir. Dolayısı ile üyenin düşüncesinin "beklentisi ve isteği ücretsiz olanı seçmek olsa da mecbur kalarak ücretli versiyonları tercih etmek zorunda olduğu" yönünde olduğu söylenebilir. Diğer üye de "profesyonel olarak yaptığı için" ücretliyi tercih ettiğini belirtirken "tabii ki" ifadesi ile bunun herkesin paylaşacağı bir fikir olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Yani bu üyeye göre profesyonel olan herkes ücretli versiyonu tercih etmelidir. Burada birinci kişi "diğer kişinin kendisi gibi aynı beklenti içinde olmasını beklemekte", 2. kişi "bireyin kendisiyle aynı beklenti içinde hareket etmesini beklemektedir" (Garfinkel 2014: 359).

Üyelerin eylemlerinin refleksif karakterleri ile ilgili betimlemelere dikkat edildiğinde şunlar görülmüştür. "ÇVBR: Ücretsiz olması masrafsız anlamına geliyor, ancak telif hakkı söz

konusu olduğunda elbette yasalar göz ardı edilmemeli. (Yazılı görüşme soruları-Redaktör/editör)". Üye burada kullandığı "telif hakkı" ile çeviri eserden ya da kaynak metinden bahsetmemektedir. Kullanıldığı bağlam içerisinde değerlendirildiğinde buradaki "telif hakkı" (bağlama gönderimli ifade) bahsedilen BDÇ programlarının ücretli versiyonlarının yasal olmayan şekilde kullanılmaya çalışılması ile ilgilidir. Üyenin bu dil kullanımından kafasında "diğer üyeler arasında kısmen de olsa görülebilen bir yasa dışı kullanım olabileceği" fikri olduğu, bu durumu kafasında rasyonelleştirdiği görülmektedir (refleksif özellik). Yani bunu söyler söylemez karşı tarafa böyle bir gizli koda sahip olduğu mesajını vermektedir. Bu aynı zamanda üyenin bunun anlaşılacağı yönünde bir arka plan beklentisi olduğunu göstermektedir.

Üyelere BDÇ'nin mesleğe katkısı sorulmuş, böylece mesleki hayatlarındaki gizli kodlar olarak beklentilerinden bahsetmeleri hedeflenmiştir. Yine katılımcılara BDÇ ile çalışırken ilk dikkat ettikleri şeyler sorulmuş, BDÇ ile pratik deneyimlerinde karşılaştıkları durumları nasıl ifade ettiklerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Redaktörler; "terimlerin tutarlılığı", "zaman tasarrufu", "daha fazla kalite", "daha fazla hız", "daha üretken", "iş hacmini artırması", "format değişiklikleri ile uğraşmamak", "çevirinin maliyetinin düşmesi", "denetim rahatlığı", "takım çalışması", "içerik geliştirme ve bu içeriği farklı dillere aktarmada pratik", "daha hızlı ve kolay proje yönetimi", "yazım ve kalite kontrolü güvencesi" ifadeleri ile mesleklerinden ve BDÇ'nin ona olan katkısından bahsetmişlerdir. "İlk dikkat ettiğim nokta / şey" vurgusu ile üyelerin pratik hayatlarında en çok başlarına gelen ya da etik ilkelerine göre en çok önemsedikleri pratik eylemleri betimlemeleri beklenmiştir. Betimlemelerini kullanma sebepleri ne olursa olsun onlar için yine önemli olduğu gerçektir. Pratik deneyimlerine dair redaktörler, anlam aktarımı ve yazım hatalarıyla ilgili karşılaştıkları hataları ön plana çıkarmışlardır. Bir kişinin "müşteriyi tanımak" ile ilgili kullandığı ifade onun müşteri beklentisinin redaksiyonda önem taşıdığını düşündüğü yönünde bir izlenim oluşturmaktadır. Redaktörler olarak çalışmaya katılan üyelerin gündelik hayatlarında "müşteri beklentilerini

karşılabilmesi, anlam aktarımının (burada erek kültür normlarına öncelik verdikleri düşünülebilir) karşılanması, yazım hatalarının düzeltilmesi, çeviri belleği eşleşmelerinin denetlenmesi gibi konularda pratik eylemler içerisinde oldukları söylenebilir.

Yarı Yapılandırılmış görüşme ile katılan Çevirmen X'in patronu Patron X'e göre teknik metinlerde çeviri metin müşteriye aittir. Çevirmenlik haricinde bir çeviri bürosu patronu olarak müşteriye hem hizmet hem de ürün sağladığını düşünmektedir. Burada üye kendi deneyimleri üzerine kurguladığı durumlarda ben dili kullanmış, fikirlerini beyan ettiği yerlerde 3. Tekil şahıs kullanmıştır. "Ben öyle düşünüyorum", "öyle hissediyorum" gibi kelimelerle genel bir yargıya varmadığının altını çizmektedir. "Yazmasaydı üzülürdüm" gibi dilek şart kipinin hikayesi ile çekimlenmiş ve geçmişe ait değiştirilemeyen örnekler vermiştir.

Patron X: teknik metinlerde ... ben varsayımsal olarak her zaman bütün o ürün müşterinindir diye düşünüyorum, ben öyle hissediyorum.....yani ... edebi metinler haricinde böyle bir dilemmaya girmeye ihtiyacı duymuyorlar. Çünkü diğer işler daha çok, ben, ben şöyle hissediyorum. Edebi çeviriler biraz da zevk için yapılan çevirilerdir. ...biraz daha tatmin edici metinler... o yüzden sahiplenme güdüsü daha yüksekmış gibi hissediyorum. ...

Yarı- Yapılandırılmış görüşme- Patron X

Patron X gündelik hayatında benzer metinler gönderen müşteri veya müşterilerle çalışmaktadır. Bu işyeri bazen doğrudan birincil müşteriden alırken bazen de başka bir çeviri bürosundan almaktadır. Pratik gündelik eylemlerinde karşılaştığı olayları müşteri beklentisine göre yorumlar. Müşteri eğer yanlış bir çeviri belleği gönderirse onu uyarır, durumu hatırlatır ancak müşteri öyle kalmasını istiyor ise çevirmenlerinden de öyle bırakmasını bekler. Yine gündelik eylemlerinde BDÇ ile çalışırken format yani bilgisayar programına uygun belge şekli ile uğraşmayı sevmez. Konuşurken kullandıkları BDÇ programının jargonu ile konuşmayı tercih eder. Aslında işyerindeki konuşma şekli böyledir. Katılımcı aşağıdaki bilgileri çevirmen ve patron olarak BDÇ ile deneyimlerini anlatması istendiğinde söylemiştir. Aşağıdaki

kısımlardan katılımcının sahip olduğu “görünen ama gözden kaçan arka plan beklentileri” (Garfinkel, 2014: 61) ortaya çıkarılabilir.

Patron X: tek kelime üzerinden Data Base’de nasıl kullanılmış, nasıl çevrilmiş, o şekilde aranıyor. Yani çeviriyi yaparken, kaynak metinden diyelim ki, ...” Facilities” diye kelime var. O “Facilities” nasıl çevrilmiş diye aradığınızda onu Concordance’dan aratıyorsunuz. (APB2: “2. Tekil şahıs dilini kullanarak karşısındakinin de olaya dahil hissetmesini ve kullandığı jargonun karşısındaki kişi tarafından anlaşılmasını beklemektedir)

Yarı- Yapılandırılmış görüşme- Patron X

“Gündelik etkinliklerimizin akışı içinde, konuşmalarımız sırasında- aynı zamanda kullandığımız sözcükler aracılığıyla- anlamı, düzeni ve yaptığımız şeyin rasyonelitesini inşa ettiğimiz farkına varmayız” (Coulon, 2015:36). Patron X’in yukarıdaki ve aşağıdaki konuşmasında dikkat edilirse 2. Çoğul, 1. Tekil, 3. Tekil şahıs ile konuştuğunu ve bu örnekte görülmesi de ara ara 2. Tekil ile soru sorduğunu görebiliriz. Bu durum, patron X’in olayları anlatırken kafasında temsili konumlar yarattığını göstermektedir. Daha öncesinde “concordance” kelimesi ile neyi kastettiğini açıklarken 2. Tekil şahısın söylenişini tercih eder ve “görüyorsunuz” ifadesi ile karşındaki kişinin de o eylemle meşgul olarak hayalinde olayı kurgulayıp anlamasını sağlar. Yani patron X’in kafasında BDÇ kullanımına vakıf olan bir çevirmen gurubu vardır. Araştırmacıyı da bu guruba dahil eder ve yaptığı açıklamalarla araştırmacının da kendini o konuma koyarak anlamasını bekler.

Patron X: ... yani veri tabanına girdiyse nasıl çevrildiğini görüyorsunuz. ... Öyle artı yönü uygun kelimeleri bulabilmem, eksi yönü de formatı bozması. Ama düz bir metin varsa elimizde çok hızlandırmama faydası oluyordu. ...çeviri firmalarından iş alıyorduk biz, Türkçe işleri. Onlar kimi çevirilerin Program X ’te yapılmasını istiyordu. Veya Cat Tool diyorlardı. Müşteri genellikle TM’ini gönderiyor, TM de Translation Memory,

Yarı- Yapılandırılmış görüşme- Patron X

Patron X bu türden geriye dönük eylemlerin açıklamasını yaparken aynı yöntemi kullanır. Araştırmacı veya karşısındaki kişiyi de eylemin bir üyesi haline getirmesinin daha iyi anlamasını sağlayacağını varsayar. Bu durum Patron X için bir arka plan beklentisidir ve “bu beklenti ile geriye dönük eylemini açıklama işlemi gerçekleştirme” onun gizli kodudur. Dil kullanımında kişiler ve bağlamlara göre değişen pek çok şey olabilir. Coulon’un “Gündelik etkinliklerimizin akışı içinde, konuşmalarımız sırasında- aynı zamanda kullandığımız sözcükler aracılığıyla- anlamı, düzeni ve yaptığımız şeyin rasyonelitesini inşa ettiğimiz farkına varmayız” (2015: 36) ifadesi ile anlatmaya çalıştığı şeylerden biri budur. Aslında aynı üye bile kendi içerisinde farklı kullanımlar sergileyebilir. Bu durumda bahsettiği gibi her farklı dil kullanımında, üyeler yeni bir kod kullanmaya başlamıştır ve karşıdaki kişinin anlayıp anlamadığına göre kodu kullanmaya devam eder veya yine değişikliğe gider ve tüm bunları konuşması sırasında yapar. Burada dikkat edilmesi gereken “1. Tekil şahıs deneyimleri ifade eder, 2. Tekil şahıs geriye dönük eylemleri açıklar” gibi bir genellemeye varmak değil, kişinin “ifade ediş biçimi ile” kendi gerçekliğini oluşturması durumudur. Yani etkileşime geçtiği kişi ile örtük bir kod inşa eder ve karşısındaki kişi de konuşma boyunca bu verilen örtük kodlara göre (yol haritası-Refleksivite) anlamlandırır. Başka bir deyişle Patron X konuşmasını bu varsayım üzerine kurmaktadır. Burada Patron X bu kodu açıkça söylememiştir hatta böyle bir kod oluşturup kullandığının belki kendi bile farkında değildir. Çünkü “kod kişinin onu ortaya çıkarmaya çalıştığı durumun dışında var olmaz (Araştırmacının koddan açıkça söz etmediği). Araştırmacı ile etkileşim bizzat kodun ifadesidir” (2015: 35). Patron X daha ilk konuşmalarından itibaren aynı dil kullanımını tercih ettiği için araştırmacın da bu Refleksivite ile söylenenleri anlamlandırmasını sağlamıştır.

Yazılı görüşme sorularını cevaplayan katılımcılardan redaktör / editör / yöneticilerin “BDÇ kullanıyor musunuz? Neden?” sorusuna verdiği yanıtların analizi özetle şu şekildedir. Altı katılımcının (redaktör / editör / yönetici gurubu) hepsi de BDÇ kullanmaktadır. Kullanma sebeplerini bir kişi açıklamazken

diğerleri “çağın gerektirdiklerine ayak uydurmamız gerekiyor”, “günümüz teknolojilerini kullanmak zarardan başka bir şey getirmez... kullanmamak büyük bir hatadır”, “BDÇ olmaksızın çeviri / redaksiyon yapılamıyor günümüzde, müşteri beklentisi olmasa bile ... işletmelerin hepsinin BDÇ kullanmaları neredeyse bir zorunluluk artık”, “kullanıyoruz çünkü büyük hacimli profesyonel çeviri hizmetleri sunuyoruz”, “çeviri çalışmalarımızda yüksek kalite, hız ve maliyet tasarrufu sağlıyor” gibi ifadeler ile betimlemiştir.

Katılımcılara “Redaktör / editör olarak sizce çevirmenler hoşuna gitmeyen, kaynak metinle uyuşmayan eşleşmeleri kabul etmek zorunda mıdır?”, “Çevirmenin yaptığı değişiklikleri nasıl, hangi yöntemle gözlemleyebiliyorsunuz?” ve “Çevirmenlerin gelen çeviri eşleşmelerinde değişiklik yapılmasını nasıl karşılıyorsunuz?” şeklinde sorular sorulmuştur. Bu sorularda, çevirmenler “müşteriye danışırım”, “sözleşme imzalıyorum” ve (“takım lideri” olarak çalıştığını belirterek) ücreti daha az olsa da “silip baştan yazması” gerekebileceği aksinin “şikâyet” olarak algılanabileceği yönünde ifadeler ile karşılık vermişti. Redaktörlerde ise “Çevirmenlerin gelen çeviri eşleşmelerinde değişiklik yapılmasını nasıl karşılıyorsunuz?” şeklinde sorulan soruya 1 kişi “öz güven göstergesi” olduğunu, bir kişi sorunun anlaşamadığını, üç kişi “gerekliyorsa”, “haklı sebepleri varsa” ve “çevirmene göre” kabul edilebileceğini, bir kişi de müşteriyle önceden belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Yine Redaktör özellikli katılımcıların diğer sorulara verdiği cevaplarından, hepsinin BDÇ üzerinde çevirmenin ÇB’den gelen eşleşmelerde yaptığı değişiklikleri gözlemleyebileceği bir sistem olduğunu ve bunun nereden yapıldığını bildiklerini söyleyebiliriz. Tüm bu yanıtlar incelendiğinde redaktör özellikli katılımcıların çevirmen katılımcılara göre daha esnek ifadeler kullandığı, “gerekçe ve müşteri kabulüne göre” ÇB’den gelen eşleşmelerin değiştirilebilmesinin mümkün olabileceği beklentisine sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme katılımcısı Patron X çevirmenlerin eşleşmelere sadık kalması durumunu müşteri

üzerinden ve metin türü üzerinden değerlendirmektedir. Yazılı görüşme katılımcısı redaktörler, “öz güven göstergesi”, “gerekliyorsa”, “haklı sebepleri varsa”, “çevirmene göre” kabul edilebileceği ve “müşteriyle önceden belirlenmesi gerektiği” şeklinde ifadelerle ortaya koymuştu. Patron X duruma müşteri beklentisi ile baktığı için çevirmen haklı olsa, değişiklik gerekse bile değiştiremeyeceği durumlar olabileceğini, en fazla yorum yazabileceğini (programın sunduğu özellik olarak belge veya bölümlere yorum yazabilme) ancak kendilerinin de çevirmenin de bununla çok uğraşmak istemeyeceğini (“önceki çevirileri değiştiremiyoruz, yani değiştiririz, düzeltiriz ama...çok büyük bir iş yükü müşteri bunun için bizim zamanımızı da ödemez yani...” Patron X-yarı yapılandırılmış görüşme) belirtmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme katılımcılarından Operasyon Müdürü Y 11 yıldır aynı çeviri bürosunda çalışmaktadır. Hacettepe İngilizce Mütercim Tercümanlıktan mezun olmuş, mezun olduktan sonra önce serbest çevirmen olarak ardından kadrolu olarak Y çeviri bürosuna çalışmıştır. Bu esnada çevirmenlik, daha sonra editörlük, daha sonra proje müdürlüğü yapıp şu anki konumu olan operasyon müdürlüğü konumuna gelmiştir. Buradan da anlaşılabilir gibi çalıştığı kurumda bir hiyerarşik sıralama vardır. Çalışmaya başladığı günden beri BDÇ ile çalışmaktadır. Kendisinin de üstünde olan kişiler olduğu gibi altında çalışan da çok kişi vardır. Pratik gündelik eylemlerinde BDÇ programlarına Cat Tool derler. Kendisi bu konuda açıklama gereği duymuştur. Diğer çeviri bürolarındaki çevirmen ve üst konumlardakilerde de görüldüğü üzere programla ilgili jargonu kullanmak çalışmanın katılımcılarında genel alışkanlıklarıdır. Dolayısıyla araştırmacıya konuşacakları ile ilgili bu jargonu içeren başkaca yabancı terimleri de duyacağı konusunda uyarıda bulunmak istemiştir.

Bütün operasyon ekibi de bana bağlı ve B. beye bağlı. B. bey zaten genel müdürümüz. ...Biz zaten başından beri, 10 yıldır CAT Tool kullanıyoruz. (gülerek) Cat tool diyoruz, ...Bilgisayar Destekli demiyoruz. ... Biz 12 kişiyiz. Bunlardan 2 tanesi tam zamanlı çevirmen, 3 tane editörümüz var, 3 de proje müdürümüz var ama proje müdürlerimizden biri bazen edit de yapıyor. ... Bu şekilde çalışıyoruz. (daha fazla ne

söyleyebilirim diye düşünerek) Tabi ama Freelance ekibi çok geniş. 40'ın üzerinde freelance'imiz var. Bunlardan 15, 20 kadarı zaten core team dediğimiz şeyin içinde yani devamlı çalıştığımız maaş gibi ödeme yaptığımız, 11 ve hayatlarını bizimle birlikte sürdürdükleri bi ekip var.... Home office gibi. Zaten bu da esnek bi iş olduğu için insanları da çok fazla 9-6 bağlamaya gerek yok yani.... internet bağlantısı olduğu sürece aslında her yerden çalışılır. Yani bizim Arjantin'den bile Arjantin'e gidip çalışan bir proje müdürümüz vardı, editörümüz vardı ... daha sonra tabi çeviriye geçti, ama nereye giderse gitsin yapmaya devam ediyor yani (gülür)

Yarı-Yapılandırılmış Görüşme- Operasyon Müdürü Y

Operasyon Müdürü Y çalışma ortamını betimlerken ne büyüklükte bir büro olduklarının altını çizmek ister gibidir. Bunun dışında iş yerindeki konumlarda geçişken durumlar olduğunu da belirtmektedir. Patron X'e benzer şekilde Operasyon Müdürü Y de kişisel deneyimlerinden bahsederken 1. Tekil ya da çoğul şahıs kullanmakta, kişisel görüşlerini 3. Tekil şahıs ile vermekte ve geriye dönük açıklamalarını 2. Tekil şahıs kullanımı ile gerçekleştirmektedir. Operasyon Müdürü Y genellikle hukuk ve yanı sıra medikal çeviriler yapan bir çeviri bürosunda çalışmaktadır ve bu şirketin de başka bir çeviri bürosuna çeviri yaptığı durumlar vardır. O'na göre çevirmenlik mesleğinde konumda yükselmeler olabileceği gibi geçişken durumlar da olabilir. Proje müdürü edit (düzenleme) yapabilir, ya da çevirmenliğe geçiş yapabilir. O'na göre "esnek" bir iştir ve 9-6 mesai anlayışına gerek yoktur. Bu isteğe bağlı bir durumdur. Ayrıca daha sonra kullandığı bir ifadesinde edebi çeviri yapanlar için "bir nevi yazarlık gibidir" ifadesi kullanır ve metin türüne göre bir ayırım yapar. Ama kendisi de dahil şirkete bağlı çalışan diğer çevirmenler de büronun verdiği metinler dışında metinler üzerinde kendi zevkleri için çalışabilirler. O'na göre metin türüne göre çevirmenin ve çeviri eyleminin esnekliği ve özgürlüğü değişmektedir.

Bu görüşmede BDÇ'nin mesleğe katkıları doğrudan sorulmamış, edebi metin çevirisinde kullanıp kullanmadığından söz ettikten sonra konuşulmaya başlamıştır. Operasyon Müdürü Y "BDÇ'nin mesleğe katkıları" ile ilgili "kullanana bağlı tutarlılık",

“pratiklik” ve “çevirmenin yükünü azaltması” gibi ifadelerle başvurmuştur. Ancak O’na göre edebi metin söz konusu olduğunda bu etkiler sifıra yakındır ya da kullanıcı programa çok aşına olmadığında çevirmeni yavaşlatıp tutarlılığı azaltabilir. Tüm bunları yaparken Operasyon Müdürü Y yine Cat tool, TM, fuzzy gibi BDÇ jargonunu kullanır ve buralarda metin türü ayrımı ve bir takım sayısal eşleşme değerleriyle ifadelerine kesinlik getirmeye çalışır. Aşağıda Operasyon Müdürü Y’nin ÇB’den gelen eşleşmelere sadakat ile ilgili ifadeleri yer almaktadır.

Operasyon müdürü Y: yani 0-50’den 0-55’e kadar falan no match olarak kabul ediliyor yani sıfırdan çeviri ama ondan sonra 100’e kadar olan her şey fuzzy’e giriyor. ...tam eşleşme diyoruz ama o da müşteriye bağlı. Okutmak isteyebilir okutmak istemeyebilir. Aslında bunlar hepsi tamamen maliyet hesapları...

Moderatör: nasıl oluyor maliyet hesabı?

Operasyon müdürü Y: maliyet hesabı ... ona göre ödeniyor karşılığı... o şekilde.

Moderatör: yani ... şeyi... mesela tam eşleşme olduğunda ödemiyo mu müşteri bunu.

Operasyon müdürü Y: Bu müşteriye bağlı bir şey yani mesela %, bunların baremleri vardır, %0-54 işte 55’den 75’e bunların her birinin fuzzy oranı ve maliyeti farklıdır ona göre size bir tablo sunar. Zaten bu tablo genellikle şeydir esnek bir tablo değildir katı bir tablodur. Ona göre ücretlendirme yapılır. Yani şirket mantığı aslında. ...

Yarı- Yapılandırılmış Görüşme- Operasyon Müdürü Y

O’na göre edebi metin çevirisinde BDÇ kullanılıyorsa ÇB’nin katkısı çok azdır. Çünkü benzer metin ve ifadelerle rastlamak zordur. Teknik metinlerde ise %0-50 arası baştan yapılan çevirilerdir. %50 den sonrası fuzzy diye adlandırdığı bulanık eşleşme aralığıdır ve bu da Operasyon Müdür Y’nin “geçilebilir”, “müşteriye bağlı, okutmak isteyebilir okutmak istemeyebilir” şeklinde muğlak ifade ettiği bir durumdur. Ancak üyenin kafasında öncesinde konuşulmaya başlayan edebi metinlerde BDÇ kullanımı konusu kalmıştır ve ısrarla (bir o kadar da bu konuyu kapatmak istemektedir) o konu üzerinden yorumlamıştır. Diğer

tarafından teknik metinlerle ilgili “esnek değildir”, “katı bir tablodur”, “ona göre ücretlendirme yapılır” sözlerinden teknik metinlerde çevirmenlerin ÇB’ye uyulması gerektiği, bu durumun maliyet hesabıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme katılımcısı Patron Z 41 yaşında, İstanbul’da yaklaşık 20 yıldır çeviri işi ile uğraşan ve aşağı yukarı ilk yıllarından beri (2002) BDÇ ile çalışan bir çeviri bürosu sahibidir. Kendi bünyesinde çalışan çevirmenleri olduğu gibi serbest çevirmenlerle de çalışmaktadır. Çeşitli dillerde ve metin türlerinde çeviri hizmeti vermektedir. Ağırlıklı olarak hukuk ve diğer teknik-ticari metinler üzerine çalışmaktadır ve hepsinde BDÇ’den yararlanmaktadır. Patron Z Fizik dalında ve işletme dalında eğitim alıp yüksek lisans yapmış, dil bilgisi ve teknolojiye olan ilgisi sayesinde bu işe başlamıştır. Yaptığı işten kısmen (daha iyi şeyler de yapabiliydim demesinden dolayı) memnundur. Şirket sahibi olmasına rağmen çeviri işi hariç redaktörlük, editörlük, çeviri öncesi/sonrası işlemler gibi üretimin her aşamasında bulunmaktadır.

102

Patron Z pratik gündelik eylemlerinin bazılarında bahsetmektedir. Dikkati çeken noktalardan biri Patron X ve Organizasyon Müdürü Y gibi geriye dönük eylemlerle ilgili açıklama yaparken 2. Tekil şahıs halini kullanarak aktarma yöntemini kullanmamış olmasıdır. Üye geriye dönük bir bilginin açıklamasını verirken bir kere sen dilini kullanmış, bunun dışında 1. Çoğul şahıs ile ifade etmeyi seçmiştir. Bu anlamda da konuşmayı ve anlamı inşa ederken araştırmacıyı resme dahil etmemektedir. O’nu resme dışardan bakan biri olarak konumlandırır ve karşısına çizdiği resmi anlamasını bekler.

Patron Z: biz, bi yani normal basılı olan işi bile scannerdan tarayıp Word’e aktarmak üzere bir sistemimiz var bizim. Yani gelen PDF dosyası, eğer seçilebilir TXT, seçilebilir bir metin değilse bile, biz onu Word’e aktaran o siyah programlar var ya, biliyorsun değil mi onu, (Moderatör evet evet der) o programlarla Word’e aktarıp, yine editör tarafından çeviriye hazırlanmış bir şekilde düzenleyip, onu ondan sonra programa aktarıp program vasıtasıyla yapıyoruz. Yani bütün işleri hemen hemen aktarıyoruz.

Yarı- Yapılandırılmış Görüşme- Patron Z

BDC'nin mesleğe katkıları üzerine konuşurken 1. Çoğul şahıs dili ile konuşur ve avantaj ve dezavantajlarından bahsederek ilerler. Ara ara yaptığı bu konuşmalarda, üye kendi konuşmasının da takibini yapmakta ve karşısındakine bunu hatırlatmakta ve ilavelerde bulunmaktadır. Bunları yaparken bir olumlu bir olumsuz gibi bir sıralama takip etmekte, böylece bir zıtlık / tezat oluşturmaktadır. Üyenin ifadeleri özetle "artısı var ama eksisi de var ama bu şu sebepten önemli" şeklinde ilerlemektedir. Sonraki ifadesinde ise daha önce söylediği "pozitif (+) ama negatif (-)" durumuna bir (+) daha ilave eder ve "önemli" kelimesini kullanır.

Patron Z: yani işimizi... (düşünür) kolaylaştırıyor, ama işimizi kolaylaştırırken, çeviriyle ilgili kısmı kolaylaştırırken, size az önce bahsettiğim, çeviri yani Program X, yani programa hazırlık kısmı aslında zorlaştırıyor. (Moderatör: anladığını belirtir şekilde evet der) ama onu dediğim gibi yapmak zorundayız. Çünkü o hafızanın veri olarak bizim datalarımızda olması çok önemli. O kayıtların bizde olması çok önemli. Biz bazen bu işe katlanıyo, yani o çeviri öncesi hazırlığı yani Program X... Bilgisayar destekli çeviri programına hazırlık kısmını belki bugün, belki yarın belki 5 sene sonrası bir faydası olması için yapıyoruz.

Patron Z: iyi oldu onu sorduğunuz. Şundan dolayı. Burda az önce sorduğunuzda işinizi kolaylaştırdı mı derken onu ekliceğim. Unuttum. İşimiz evet kolaylaştırdı. Bir kısmını şu açıdan zorlaştırdı demiştim. Ön hazırlık kısmı. Bir de çok önemli bir katkısı var. Tutarlılık. Ya bu en önemli konulardan birisi. Tutarlı oluyor yaptığınız iş. Yani bi metne bir cümle için aynı sektörde yaptığınız bir çeviri için örneğin bir cümle için 5 farklı çevirisi olmaması gerekiyor. Veya bir kelimeyi farklı farklı anlamlarda kullanmamamız gerekiyor.

Yarı- Yapılandırılmış Görüşme- Patron Z

Patron Z işinde ÇB ve TT ile oluşan belleği şirketinin gücü saymaktadır. Konu ile ilgili ifadelerinde ben dili ile deneyimlerini 3. Tekil şahıs ile kişisel fikirlerini vermektedir. 3. Çoğul şahıs ile (kaç bin segmentlik bir hafızası olduğuyla karşılaştırırlar, bunu da gördüm zaten.) tespit yapar ve onaylamak için ben dili ile kendi deneyimini verir. Patron Z de diğerleri gibi Bilgisayar Destekli Çeviri jargonu diyebileceğimiz dil kullanımına hakimdir ve sık sık kullandığı gibi araştırmacının da o jargona hâkim olduğunu varsayar ama kimi yerde de İngilizcesini kullandığı terimleri

Türkçesi ile düzeltir. Bu düzeltmelerinden “araştırmacının Türkçesini kullanmasının kendisinden beklediği” gibi bir fikre sahip olduğu söylenebilir.

Patron Z: tabi, o bizim hafızamız o artık, bizde bir hafıza var ve bizde şu an belki 5 GB’lık bir hafızamız var örneğin. Şu an fazladır da hatta, yani o 5 GB’lık hafıza sizin aslında gücünüz oluyor yani biraz, şu an bilgisayar destekli çeviri programı kullanan çeviri işletmeleri aslında biraz da onla karşılaştırılabilir yani, ne kadarlık bir hafızası olduğu, kaç bin segmentlik bir hafızası olduğuyla karşılaştırırlar, bunu da gördüm zaten.

Yarı- Yapılandırılmış görüşme- patron Z

Diğer taraftan “BDÇ’nin mesleğe katkıları” ile ilgili ifadelerini 1. Çoğul ve 3. Tekil / çoğul karışık dil kullanımları ile verir. İfadelerine bazen biz dili ile ekibini dahil eder bazen de 2. Çoğul şahıs kullanarak araştırmacı ve diğer üyeleri içeren bir genelleme yaparak konuşmasına devam eder. O yüzden de takip etmek zorlaşır üyeyi. Bir anda arkası arkasına aklına gelen örnekleri sıralar. Çünkü aklında, kanıtlamaya çalıştığı “Çeviri büroları kaç bin segmentlik hafızası olduğuna göre kıyaslanır / kıyaslanmalıdır” şeklinde bir hipotezi vardır.

3- Öğrenci Gözlemleri

Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim Tercümanlık bölümünde öğrencilerin BDÇ araçlarının kullanımını öğrendikleri, yine öğrencilerden birinin (bu kişi daha sonra öğretim elemanı olmuştur) formatörlük yapması ile (bir nevi patron) yürütülen atölyenin 3 sene üst üste gözlemlenmesi ile aşağıdaki veriler elde edilmiştir. Atölye dersinin sonunda öğrenciler, neleri öğrenmiş ve başarmış olduğunu göstermek adına bir BDÇ ile çalışan çeviri bürosu simülasyonu sunarlar. Aşağıda simülasyon gereği öğrenciler BDÇ ile çalışan bir çeviri bürosunda çeviri geldiği andan itibaren sürecin nasıl işlediğiyle ilgili olabilecek her şeyi göstermeye çalışmaktadırlar. Bu durum bir proje koordinatörünün çeviriyi çevirmenlere ve redaktörlere paylaşmasından başlar. Çevirmenlerin neler yapabileceği gösterilmeye çalışılmış, hata olursa redaktörlerin nasıl düzeltereğini veya ne tür hatalar olabileceğini ve redaktör

tarafından düzeltilebileceğini gösterebilmesi için yer yer bilinçli hatalar yapılmıştır. Öğrencilerin simülasyonu böyle kurgulamış olmaları ya hepsinin ya da en azından kurgulayan formatörün çeviri esnasında bu türden hatalar olabileceği ile ilgili arka plan beklentisinden kaynaklanmaktadır. Onlara göre çeviride böyle hatalar oluşursa bunları tamamlayacak bir hiyerarşi vardır ve bu BDÇ sayesinde çok daha rahat yapılmaktadır.

“X Hoca: Hmmm. (sessizlik) Hızlı yaptığı için çevirmen yanıldı. Redaktör onu düzeltecek. (Yaşanan durumu esprili bir şekilde açıklamaya çalışır)” (2017 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

“Formatör: ... hatalar olsun ki redaktörün işi onlar boş ver (Bu bir simülasyon olduğundan Formatör tüm olasılıkları göstermek istemektedir. Dolayısı ile hataları bilerek yaptıklarını da göstermek istercesine söyler bunu ve güler)” (2017 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

“öğrenci çevirmen 6: Merhabalar. Ben bu çeviri bürosunun en eski çevirmenlerindenim. (gülürler) Bizim zamanımızda böyle cihazlar yoktu biz daktiloyla yapıyorduk ama... artık teknolojiyle... (öğrenci daha önceden simülasyonun başında gerçekleşen bir esriye gönderme yapıyordur.)” (2017 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

“Formatör: Redaktör geldi. Aslında iyi şeyler hep onlardan çıkıyor. çevirmen olarak. Redaktörlerden çıkıyor.” (2017 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

“öğrenci redaktör x: Merhaba arkadaşlar ben (anlaşılmadı) birkaç aydır Yıldız Çeviri bürosu ile çalışıyorum. Çok memnun oldum. Çünkü bana çok fazla iş düşmüyor (gülürler) çevirmenler çok iyi çalışıyor. ... yazım yanlışları vesaireye bakarken aynı zamanda segmentlere bakıyorum kayma vesaire olmasın diye. 1.sengmentte sıkıntımız yok he pardon burada bir “i” unutulmuş. Nazar boncuğu olsa gerek.” (2017 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

YTÜ Gözlem- öğrenciler

Öğrenci redaktörler içinde buldukları simülasyondan dolayı varsayımsal bir şekilde arkadaşlarının hatalarını bulmalı ve onları düzeltmelidirler. Bu esnada söyleyeceklerinin de varsayımsal olduğunun belirgin olması için redaktörler düzeltme yaparken ifadelerini gülererek söylemektedirler. Buna hocalar da dahildir. Örneğin “Hızlı yaptığı için çevirmen yanıldı. Redaktör onu

düzeltecek.” (2017 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu) cümlesi bu bağlamda değerlendirilir. Orada hoca yaşanan durumu esprili bir şekilde açıklamaya çalışır. Yine öğrenci redaktörün “Çok memnun oldum. Çünkü bana çok fazla iş düşmüyor (güleryler) çevirmenler çok iyi çalışıyor” ifadesi de bu şekilde değerlendirilmelidir.

Öğrenci simülasyonuna katılanlar da çalışmadaki diğer katılımcılarda görüldüğü gibi program ile ilgili açıklamalarında BDÇ jargonuna ait ifadeleri kullanmaktadırlar. Bunun, bizim “aynalama” olarak adlandıracağımız, “gördüğünü yansıtma, ya da kafasındaki imajı yansıtma” durumundan kaynaklandığı söylenebilir. Öğrenciler burada Translation Memory demektedirler çünkü programın üzerinde o bölümle ilgili öyle yazmaktadır. Control+enter diye ifade etmektedirler çünkü yapılan işlem için program açıklamasında da klavyede kısa yolu bu şekilde yazılmaktadır. Dolayısı ile öğrencilerin de çalışmaya katılan diğer katılımcıların da zihnindeki veya fiziksel olarak karşısındaki olduğu gibi yansıttığında daha net anlaşılacağı fikri vardır denilebilir. Öğrenciler bu yansıtmaları ben dili ile deneyimlerini anlatırken kullanmışlardır. Çevirmen (grup 1) ve redaktör / editör / yönetici (grup 2) gurubundaki üç kişi de sen dilini kullanarak zihnindeki imajı karşı tarafa geçirerek geriye dönük açıklama yapmayı tercih etmişlerdi. Öğrenciler bunu ben dili kullanarak yapmaktadırlar çünkü o an kendi deneyimlerini iletmeye çalışmaktadırlar.

Aşağıdaki iki farklı seneye ait olan gözlem deşifresinden alınan bölümde de Formatörün redaktör ile ilgili düşünceleri bulunmaktadır.

Formatör: Mesela bazı çeviri büroları çevirmen çalıştırmıyormuş. sadece şey ekibi var, redaktör ekibi var. onlar çeviriyi son haline getirip teslim ediyorlarmış. Aslında iş şeyde bitiyor, redaktörde çünkü ikinci bir gözle bakıyor çevirmen mesela bir işte kayboldu diyelim ya da ne biliyim bir paragrafı atladı redaktör bunu direk görüp müdahale ediyor. Y firmada da mesela (anlaşılamaz) şeyler çok iyi çalışıyor, redaktörler.”

YTÜ Gözlem- öğrenciler 2017

Yukarıdaki bölümde (2017 yılı gözleminde) formatör henüz bir öğrencidir ve üye henüz öğrenciliğin ve var olan deneyimi

üzerinden konuşmaktadır. Redaktörlerin konuları üzerine konuşurken geçmiş zamanın rivayeti ile 3. Tekil ve 1. Çoğul şahıs ile konuşur.

“Formatör: ... Öğrenci 13... ıım... Tabi redaktör normalde kendisi, fakat dil uzmanı olarak, alt görevi çeviri, müşteri kontrolü ve son okuma yani redaksiyon da yapıyor kalite de yapabiliyor. Böyle bir görev verdik. ... Şeyde dil uzmanı diye geçiyor, Program Y’de öyle adlandırmışlar. ...“(2018 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

Formatör: ... aslında şu an çoğu çeviri şirketi çevirmen çalıştırmıyor kendi bünyesinde onu gözlemlerim genelde redaktör çalıştırıyorlar mesela (anlaşılmadı) redaktör çalıştırıyor şirketin içinde tabi deneyimli çevirmen çalıştırıyorlar o da tabi (anlaşılmadı) aslında çünkü son iş gerçekten redaktörden çıkıyor. ... (2019 YTÜ BDÇ öğrenci simülasyonu)

YTÜ Gözlem- öğrenciler

Üye 2018 ve 2019 simülasyonlarının da formatörüdür ama bu kez öğretim elemanı olmuştur. Burada ise 3. Tekil şahıs ile kişisel görüşlerini ifade eder. Çünkü bu yıllarda formatör artık alanla ilgili daha çok bilgiye sahiptir. Burada formatörün 2018 yılında BDÇ programlarında redaktör ve çevirmen ile ilgili tespitlerini 3. Tekil ve çoğul şahıslarla aktardığı görülmektedir. Bu kez “gözlemlerim” ifadesi ile bu konuda deneyiminin olduğunu altını çizmektedir.

Sonuç

Çevirmenler eskiden sadece kaynağa bağlılık ya da erek metne öncelik gibi kavramlar ışığında yöntemler belirlerler ve buna göre değerlendirilirlerdi. Bu durum metin türüne ve hatta aynı metnin içerisindeki bağlama göre bile değişiklik gösterebilmekteydi. Bu durum günümüzde de bu şekilde devam etmektedir. Ancak söz konusu BDÇ programları ile yapılan çeviriler olduğunda devreye Çeviri Belleği sistemi girmekte ve bu programlarla çalışan çevirmen artık Çeviri Belleğine bağlı birtakım kararlar almak durumundadır. Değerlendirmeler de Kalite Değerlendirme / Quality Assessment verilerine göre yapılmaktadır. Bu raporlar çeviri eyleminin tüm üyelerine hem çeviri öncesi hem de çeviri sonrası ile ilgili önemli veriler sağlamaktadır. Özellikle teknik

metinlerde, önceden yapılan bir analizle çevirmen ne kadar emek harcayacağını, işveren de çevirmene bunun için ne kadar ücret ödeyeceğini belirleyebilir. Dolayısıyla çevirmen genellikle kendine daha önceden verilen yüzde oranlarına sadık kalarak çevirisini tamamlamak durumunda kalmaktadır. Diğer taraftan çevirmen aynı cümle-cümleciği defalarca baştan çevirmek zorunda kalmaz. Çeviri eyleminde bu yeni giren ÇB'ye bağlılık, çevirmenin aldığı karar sayısını azalttığı gibi erek metin üzerindeki hakimiyetini de kısıtlamaktadır.

ÇB'ye bağlılık durumunu üyeler farklı anlamlandırmaktadır. Bir çevirmen çeviri belleğinden gelen eşleşmeyi uygun bulmaz ise müşteri veya patrona sorarak değiştirebileceğini düşünürken, başka bir çevirmen sözleşme sebebi ile değişiklik yapamayacağını düşünmekte ama sonuç olarak bu çalışmanın katılımcılarından BDÇ araçlarını kullananlar, bir şekilde çeviri belleğini dikkate almaktadır. Bunu yaparken çevirmenler “değişiklik yapamamaları” durumuna açıklama olarak “sözleşme, müşteri talebi, ücret” gibi değişkenler ile yanıt verirken, çeviri belleğine uymayı bilinçli olarak seçtikleri durumları da “tutarlılık”, “hatırlatma” ve “zaman kazandırma” ile ifade etmişlerdir. Müşteri beklentilerini çoğunlukla ön planda tutan redaktör /editör ve yönetici konumunda olan üyeler, maliyeti azaltması ve daha fazla iş alabilme yönündeki avantajları önemsemektedir.

2. grupta olanlar “biz” dilini daha çok kullanmakta, çevirmenler ise “ben” dilini daha çok tercih etmektedir. Katılımcılar her 3 grupta da ben ve biz dilini kendi deneyimlerini anlatmak, 3. Tekil ve çoğul şahıs kullanımını kişisel fikirlerini anlatmak için kullanmışlardır. 2. Tekil ve çoğul şahıs kullanımını ise geriye dönük eylemlerin açıklamasında kullanmışlardır. Ancak öğrencilerin ve yarı yapılandırılmış görüşme katılımcılarından bir patronun bu konuda farklı kullanımlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Üstelik çevirmenler çalıştıkları şirket BDÇ araçlarını kullanıyor olması sebebiyle bu araçları kullanıyor olsa da (yani kendi tercihleri dışında) BDÇ ile çalışma nedenlerini açıklarken bireysel görüşlerini ifade etmişler (ben seviyorum, görüyorum vb.), redaktör editörler çağın gerekliliği şeklinde

(gerekir, çağın gerisinde kalmaktır vb.) yaklaşım yine denetimi ve üretimi kolaylaştırdığı ile ilgili kişisel görüşlerini (hız kazandırdığını düşünüyorum vb.) ifade etmişlerdir.

Süreç hipotezine göre bu çalışmanın katılımcılarından çevirmenler, bu programları var olan hiyerarşik yapıları içerisinde üst denetim mekanizmalarına bağlı anlamlandırmakta, redaktör / editör / yöneticiler ticari ilişkilerine bağlı anlamlandırmakta, öğrenciler ise eğitim ve deneyimlerine bağlı anlamlandırmaktadırlar. Katılımcılar farklı arka plan beklentilerine bağlı hareket edebilmektedir. Bireysel anlamlandırma yöntemleri de beklentilere göre çeşitlenebilmektedir. Öğrencilerin gözleminde çeviri belleğine uyma / uymama ile ilgili, diğer üyelere benzer arka plan beklentilerine rastlanmamıştır. Onlar daha çok Çeviri Belleğinin çevirmene kolaylık sağlayan bir hatırlatıcı olarak orada bulunduğu beklentisine sahiptirler. Bu bulgular çevirmenlerin teknolojiye yaklaşımında kabul eder / etmez, sever / sevmez, kullanır / kullanmaz türünden genellemeler yapmaya izin vermez. Ancak olumlu/olumsuz ve hatta nötr yaklaşımlarını değişken bir beklentiler düzleminde oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Pratik eylemlerinde karşılaştıkları şeylere göre “zorunluluk”, “kolaylık” veya “konum” değişkenlerine göre anlamlandırma yöntemlerini şekillendirmektedirler. Başka bir deyişle çevirmenler ve diğer kullanıcılar arasında BDÇ, hayatlarındaki olumlu olumsuz pratik etkinliklerine ve konumlarına göre şekillenmektedir. Öğrencilerin ise böyle deneyimleri oluşmadığından duruma daha ürün ve süreç odaklı bakmaktadırlar.

Çeviri eyleminde teknolojiyi kullanan üyeler, teknolojiden korkma veya onu düşman olarak adlandırma gibi bir eğilimde değildirler. Ancak olumsuz anlamlandırmalarını kişisel deneyimleri üzerinden yaptıkları söylenebilir. Bir başka deyişle çevirmenler sürece dahil edilip, zorunlu kabul edilen durumları içselleştirerek, kendileri oluşturduğu sürece (müşteri ile bağlantıyı kendileri kurmaları gibi) durumu anlamlandırma yöntemlerini olumsuzdan olumluya, zorunludan kendi isteğine doğru çevirmektedir. Bir çevirmen pratik gündelik eylemleri

içerisinde sözleşme imzalayarak ÇB'ye uymak durumunda ise ücretini alamaması da söz konusu olduğundan %75 üzeri eşleşmeleri “zorunlu” kabul etmekte ya da “patronlara yarayan bir durum” olarak olumsuz değerlendirmektedir. Ancak başka bir çevirmen müşteri ile bağlantıyı kuran durumuna geçtiğinde, durumu baştan kabul ettiği için ifadelerini “zorunlu” kabullerden “istiyor, bekliyor” yönüne çevirmekte, açıklamalarını ve ÇB eşleşmelerini kabul sürecini kendi yararına olarak anlamlandırmaktadır. Özetle çevirmenler sürece dahil edilip, kararları kendileri alması sağlandığında daha baştan BDÇ'yi “zorunluluklar” kapsamında anlamlandırmaya başlamayacaklar ve doğrudan kendileri ve müşteri ilişkileri üzerinden, kendi istekleri ile, olumlu anlamlandıracaklardır.

Kaynakça

- Araboğlu, Aslı (2015). *İki Aynı/Ayrı Dilde İki Aynı/Ayrı Otobiyografik Yapıt Üzerine Etnometodoloji-Çeviribilim Odaklı Bir İnceleme*. Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataseven, Fusun- Duman, Duygu (2019). “Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği Mevzuattan Sahaya”, *Türkiye’de Sözlü Çeviri Kitabı*. (Prof. Dr. Derleyen: Ebru Diriker). İstanbul. Scala Yayıncılık.
- Ataseven, Fusun. (2015). “Arafta Üretilen Yazınsal Metinler”, *Göç Dergisi*. Transnational Press. C.2. s.2. London, s:505-511
- Ataseven, Fusun- Yılmaz, Hülya. (2013). “Les passeurs/médiateurs culturelles et leurs rôles d’intermédiaire facilitateur”, *Littera*. C.32. Ankara. s:135
- Duman, Duygu. (2018). *Toplum Çevirmenliğine Yorumbilgisel Bir Yaklaşım: Sağlık Çevirmeni ve Öznellik*. Doktora Tezi. İstanbul. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulut, Yücel. (E.T. 14.01.2013). “Sosyolojiye Giriş 1”. E-Ders kitap bölümü.
<https://www.scribd.com/document/120273472/İU->

SOSYOLOJİYE-GİRİŞ-E-KİTAP Auzef. İstanbul Üniversitesi
s.133

- Bowker, Lynne. (2006). Translation Memory and Text. *İçinde Lexicography, Terminology and Translation: Text-based Studies in Honour of Ingrid Meyer*, (editör Lynne Bowker). Ottawa: University of Ottawa Press. S:175-187
- Coulon, Alain. (2015). *Etnometodoloji*. Sage Publication. (1995). Çev. Tatlıcan, Ümit. *Etnometodoloji*. İstanbul. Küre Yayınları.
- Cuff, E.C. – Sharrock, W.W.- Francis, D.W. (2013). “Meaning and Action: II” *Perspectives in Sociology*. Routledge. 3rd edition. (1990) (Anlam ve Eylem: II, Sosyolojide Perspektifler. Say Yayınları, Şubat.
- Garfinkel, Harold. (2014). “Studies in Etnometodoloji”. Pearson Education Publisng. (1968). Çev. Tatlıcan, Ümit. “Etnometodolojide Araştırmalar”. Ankara. Heretik Yayınları.
- Giddens, Anthony. (2003). “New Rules of Sociological Method”. (1993). Çev. Tatlıcan, Ümit. Balkız, Bekir. “Sosyolojik yöntemin kuralları”. *Yorumcu Sosyolojinin Pozitif eleştirisi*. Paradigma yay. İstanbul. Mart.
- Inghilleri, Moira (2009). Sociological Approaches. *İçinde: Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 2nd ed. Mona Baker & Gabriela Saldanha. New York: Routledge. s:279 282.
- Kıvanç, A. Zeynep- Haleva, Beki. (2015) “Elif Şafak'ın Araf Adli Romanında Kültürel Olgu ile Anlam ve İmge Alanları Bağlantısı: Etnometodoloji Işığında Bir Çeviri Metin İrdelemesi”. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Mannheim – GERMANY, UDES s: 282-293
- LeBlanc, Matthieu. (2013). “Translators on translation memory (TM). Results of an ethnographic study in three translation services and agencies”. *The International Journal for Translation & Interpreting Research*. Sayı 5 No:2 s:1-13

- Özaydın, Ümit. (2015). E-Kitap. “Makine Çevirisi Bizi İşimizden Edecek mi?” *Çeviri Kitabı*.
<https://www.cevirikitabi.com/cevirmenler-ne-isler-ceviriyor/makine-cevirisi-bizi-isimizden-edecek-mi/>
- Samson, Richard. (2005). “Computer Assisted Translation”. *Training for The New Millennium: Pedagogies for Translation and Interpreting*. (Editör Martha Tennent. Benjamins Translation Library 60) s: 101–126
- Pym, Anthony. (2013). “Translation Skill Sets In A Machine Translation Age”. *META*. Sayı 58, no 3, Décembre, p. 487–503.